Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...1921 оной ...21-нээ гарана

№ 80 (16303) | 1983 оной апрелиин 6, среда | Сэн 3 мүнгэн.

Ленинэй партиие байгуулга нийтын хүгжэлтын хуулита ёһоной үрэ дүн, Россин ба уласхоорондын пролетариадай сүлөөрэлгын тэмсэлэй эрид эрьелтын шата болоһон байгаа.

(РСДРП-гэй хоёрдохи съездын 80 жэлэй ой тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолһоо).

...СДРП-гэй ХОЁРДОХИ СЪЕЗДЫН 80 ЖЭЛЭЙ ОЙ ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай ТОГТООЛ

...гэй хоёрдохи ...жэлэй урда тээ— ...ой июлиин 30-да ...тэрээн дээрэ боль... парти байгуулагдаа. Владимир Иль...эй зохёоһон үзэл ...политическэ ба ...гол ёһонуудай ...Россин революци...рксистска эмхинүү...үүлхэ хэрэгые съезд ...һэн. Шэнэ тухэ...и — хүдэлмэршэн парти, научна ком...н партии, социалис ...ба коммунис байгуулгын парти оршон байдалда га...

...партиие байгуул...н хүгжэлтын хүү...эй үрэ дүн. Рос...уласхоорондын про...ай сүлөөрэлгын тэм...д эрьелтын шата байгаа. XIX болон ...жэлнүүдэй хоорон...э капитализм им... шатадаа орожо, ...-экономическа хё... зүришэлдөөнүүдые ...хараа хүрэдхаа һэн. ...засагай политическэ, ...долой ба националь...лта мүлжэлгэһөө ...н, Россида эдэ хё...ршэлдөөнүүд улам ... байгаа. Дэлхэйн ...онно хүдэлөөнэй түб ...жэн нэбтэрбэ. Бур...мещигүүдэй бай...а эсэргүү тэмсэл...ршэн анги бодо...тариашадай тэм...эбэ. Орон дотор ...н суртал һургаал ... нэбтэрүүлэгдэжэ байна. «Ажалые ... бүлэг тэрээндэ ...гэ дүүргээ һэн. ...шэнэй хүдэ...ана социализмтай ...-зорилгонууд про... революционно пар...тахэ гэһэн бодото ...табиһан байгаа.

...е байгуулга сэсэн ...оюун ухаатан. К. ... болон Ф. Энгель...хэрэгые залан ...ээлжэлүүлэгшэ — ...ниинэй теоретическэ ...асари ехэ ажал ...таһаршагүй хол... юм. Тэдэнэй һур...э империализмын ...тарска революци...үе сагай эрхэ бай...таруулан хүгжөө...рүүлэн ямар нэгэн ...социализмын илал...аргатай байһан ...тобшолол хээ һэн. ...шэнно дүй дүрши...хоноһой, али бү...һаань шэнжэлһэнэй ...хүдэлмэршэн ан...рэлгын хүдэлөө...шэн шухала асуу...харюунууд үгтэ...а. Оппортунизм бо...рнизмын үсэд шан...алтые гаталан ла...шотойл революцион...ээ эмхидхэн бай...хала байһые В. И. ...эм ухаанда үндэ...рхэйлээд, тэрэниие ...түлөө тэмсэлые ...һэн.

...одо В. И. Ленинэй ... «Хүдэлмэршэн...хын түлөө тэм...тэнэ» тиимэ пар...ндэһэн болоһон ...ондо болоһон ...I съезд партиие ...байгуулһан тухай ...шье, тэрэниие нэгэ ...хүтэлбэрилэгдэдэг ...эмхи болгон бай...һаагүй һэн. Ленин...скэ «Искрагай» бэлдэһэн хоёрдохи съезд энэ зорилгые бэелүүлһэн байна. «Большевизм, — гэжэ В. И. Ленин тэмдэглэһэн, — 1903 оноһоо политическэ ухаан бодолой шэглэл болгоодо, политическэ парти болгоодо оршон байгуулагдаханай» (Зохёолнуудай Гүйсэд Суглуулбари, 41-дэхи том, 6-дахи хууд.).

Революционно абуулга эмхидхэжэ шадахагүй байһан II Интернационалай партинуудһаа большевистскэ парти тад илгаатай байгаа. Эмхидхэгдэн байгуулагдаһан үе сагһаа хойшо өөрын онсо шэнжэтэй, саашанхи хүгжэлтын үедэ тухай тухэл дурсэтэй болоһон шэнэ тухэлэй партиин шэнжэнүүд, илгаанууд нимэ байна гэбэл:

марксистско-ленинскэ һургаалые хүтэлбэри болгодог, тэрэниие зохёохы ёһоор хүгжөөдэг, революционно теори ба революционно ажал ябуулгын бодото нэгэдэлые хангадаг;

хүдэлмэршэн ангиин хамтын политическэ вождь. тэрэниие эмхидхэлгын дээдэ тухэл дүрсэ, бүхы ажалшадай манлай болодог; олониитэтэй нягта холбоо барисаатай байлга — тэрэнэй буурашагүй хүсэнэй эшэ үндэһэн болодог;

демократическа централизмын үндэһэ һуури дээрэ ажал ябуулгаяа эмхидхэдэг, зэргэнүүдэйнгээ үзэл сурталай ба эмхидхэлэй нэгэдэлые, ушар ёһо мэдэхэ журамые эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлдэг, партиин гэшүүдэй эдэбхи үүсхэлые хүгжөөдэг;

али бүхы можо болон бүлэглэлнүүдтэ, ревизионизмын, оппортунизмын ба догматизмын үзэгдэлнүүдтэ эбсэшэгүйгөөр хандадаг;

революционно-шэнэдхэн хубилгалгын ажал ябуулгынгаа, политикынгаа үрэ дүнгүүдые шүүмжэлхы ёһоор шэнжэлдэг, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй олоһон дүй дүршэлые саг үргэлжэ шэнжэлдэг, сэгнэдэг, хэрэглэдэг;

пролетарска интернационализмын гол ёһонуудые залан сэхээр бэелүүлдэг.

Марксизм-ленинизмын һургаалаар зэбсэгжэгдэһэн большевигүүдэй парти Россин гурбан революциин үедэ пролетариадай ба тэрэнэй союзнигуудай сүлөөрэлгын тэмсэлые ударидажа, ажалша олониитые илалта түгэс Октябрьда хүргэһэн байгаа. Агуу ехэ Октябриин социалис революци хүн түрэлтэнэй түүхэтэ хуби заяанда эрид эрьелтын шата боложо, шэнэ үе сагые — капитализмһаа социализмда оролгын үе сагые нээгээ һэн.

Социалис революциин илалта, хүдэлмэршэд болон тариашадай дэлхэй дээрэхи түрүүшын гүрэниие, пролетариадай диктатурын гүрэниие байгуулгын ба хамгаалгын зорилгонууд партиин урда табигдаһан байгаа. Дотоодын контрреволюциин ба уласхоорондын империализмын нэгэдэмэл хүсэнүүдые һамна бута сохёод, граждан дайе илалта түгэсөөр дүүргэжэ, Коммунис партяар хүтэлбэрилэгдэһэн совет хүнүүд социализм байгуулгын Ленинэй түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар асари ехэ ажал ябуулһан байгаа. Ехэ һандаралда оробошье, капиталис гүрэнүүдэй зүгһөө экономическа ба политическа хашалта харшалалтада дайрагдабашье, Совет улас ... хубилгаануудые: социалис индустриализаци, хүдөө ажахые коллективизаци, соёлой хубисхал хэжэ юм. Совет Социалис Республиканудай Союзые байгуулга, ороной бүхы нацинууд ба арад үндэһэтэй экономикые, соёлые али бүхы талаарнь хүгжөөхэ пролетарска интернационализмын сурталда һуурилһан илан мандалга болоһон байгаа.

Парти болон арадай революционно-шэнэдхэн хубилгалгын ажал ябуулгын ашаар СССР-тэ социализм байгуулагдаһан юм. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ түрүүлэн шэнэ байгуулалта үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдтэ тогтоогдоһон нийтын зөөриие батадхан харуулһан, ангиин ба национальна хёмороонуудые, дарлалта мүлжэлгые ба хүдэлмэригүйдэлгые усадхаһан, ёһотойл эрхэ сүлөө олгоһон, материальна ба оюун ухаан бодолой соёлой туйлалтануудые ажалшадай аша туһада табиһан байгаа. Капитализмһаа социализмда оролгын үеын дүүрэхэдэ, ажабайдалай социалис тухэл шэнжын бэхижэхэдэ, орон доторнай адли тэгшэ эрхын, коллективизмын ба нэгэ нэгэндээ нүхэр ёһоор туһаламжа үзүүлэлгын харилсаанууд тогтоогдоһон, арадай моральнополитическэ нэгэдэл батадхагдаһан юм. Тингэжэ марксизм - ленинизм совет обществын гол үзэл суртал болоо һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай һүрөөтэ жэлнүүдтэ парти немец-фашис булимтарагшадта эсэргүү бүгэдэ арадай тэмсэлые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ болоһон байгаа. Тэрэнэй хүтэлбэри доро совет хүнүүд бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалта туйлажа, фашис богоолшолгын аюулһаа дэлхэйн арадуудые аршалан хамгаалһан юм. Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ оромнай тэрэнэй хүшэр хүндэ хойшолонгуудые богони болзор соо усадхан зайсуулжа, экономико ба соёлой талаар шэнэ гайхамшагта амжалтануудые туйлаа һэн.

СССР-тэ хүгжэлтэ түгэс социализмые байгуулга хадаа Коммунис партиин хүтэлбэри доро совет арадай хэһэн зохёон байгуулхы ажал ябуулгын гол үрэ дүн болоно. Манай орон коммунис шатые байгуулгын энэ хуулита, түүхэтэ удаан болзорой шатын эхиндэ ереэд байна. Хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан хүгжөөхэ гээшэ мүнөөнэй эрхэ байдалда парти ба арадай бэелүүлхэ ажал ябуулгын гол удхань мүн болоно. Тэрэнэй ашаар коммунизмда удаа дараалан орохо ёһотойбди. Энэнь үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхые, нийтын харилсаае, Совет гүрэн түрые ба демократиие, социалис ухаан бодолые, эрдэм соёлые хүгжөөн бэхижүүлхые хараална. Манай обществын бодото хурдан түргэн хүгжэлтые ойлгохо, тэрэнэй туйлалтанууд болон зорилгонуудые, тэрэнэй арга боломжонууд ба эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые зүбөөр сэгнэхэ шухала гэжэ парти заана.

КПСС-эй XXVI съезд арбан нэгэдэхи табан жэлэй ба бүхы 80-дахи онуудай зорилгонуудые тодорхойлоо. Нийтын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, тэрэниие эршэмтэйгээр хүгжөөхэ хараа шэглэлые бэелүүлгэ партиин гол анхаралда табигдана. Эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые али бүхы талаарнь хурдадхаха, гар ажалые бага болгохо, бүхы түхэлэй нөөсэнүүдые алмаха ба гамтайгаар хэрэглэхэ, капитальна һомололгонуудай ашагые ехэдхэхэ гээшэ онсо удха шанартай байна.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, Эдеэ хоолой программа партиин мүнөө үеын аграрна политикын шэнэ шата болоно. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань дэбжэлгын, агропромышленна комплексые хүгжөөлгын, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр ороноо таһалгаряагүйгөөр хангалгын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудые улам үргэнөөр элсүүлэн хабаадуулха хэрэг бэелүүлэгдэжэ байна.

Туйлагдаһан амжалтануудые сэгнэхэ зуураа, парти арадай ажахые хүгжөөлгэдэ тохёолдоһон дутуу дундануудые харана, тэдэниие усадхалгада ажалшадые элсүүлэн хабаадуулна. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд дотор, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэ соо экономикын байдал гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэһэн, арга нөөсэнүүд элирүүлэгдэһэн, шухала асуудалнуудые шиидхэлгын харгы замууд заагдаһан байгаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ тон шухала удха шанартай гэжэ тэмдэглэгдээ. В. И. Ленинэй хэлэһэнэй ёһоор, энэ хадаа шэнэ нийтын байгуулалтын илалта туйлахын тула эгээн шухала, эгээн гол юумэн болоно.

Индустриие, илангаяа тэрэнэй үндэһэ һуури болохо һалбаринуудые — түлишын-элшэ хүсэнэй комплексые, түмэр замай транспортые, хара металлургиие, капитальна барилгые саашадань хүгжөөлгэдэ гол анхарал хандуулагдана. Промышленна эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые бүри гүйсэд дүүрэнээр хангаха гэһэн зорилго табигдаа. Экономико хүтэлбэрилгын бүхы талые — хүтэлбэрилгые, түсэблэлгые, ажахы эрхилэлгые нарижуулан һайжаруулха хүдэлмэриие түргэдхэхэ хэрэгтэй.

Арад зоной ажабайдалые хэлбэришэгүйгөөр һайжаруулха, хүнэй али бүхы талаараа хүгжэхынь тула эрхэ байдал байгуулха гээшэ социалис үйлэдбэриин үндэр дээдын үг зорилго мүн. Совет хүнэй аша туһа тухайда анхаралаа хандуулха гээшэ манай партиин генеральна хараа шугам байгаа, байһааршье. КПСС материальна ба моральна урмашуулгые саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулгын хараа шэглэлые бэелүүлнэ, хубаарилгын социалис гол ёһонуудые залан сэхээр баталан бэелүүлхые туйлана, имагтал ажалай бүтээсые хурдан түргэнөөр ехэдхэһэнэй үндэһэ һуури дээрэ салин хүлһэ дээшэлүүлжэ болоно гэжэ заана. Ажалдаа хайхарамжагүйгөөр, хүнэй хүзүүн дээгүүр хүльбэрэлгэтэй, манай байгуулалтада зүрюу харша бусад үзэгдэлнүүдтэй тэмсэхэ гээшэ тон шухала удха шанартай. Имагтал ажал болон тэрэнэй үрэ дүнгүүд хүн бүхэнэй һуудал байдалай эшэ үндэһэн болохо ёһотой гэжэ парти тэмдэглэнэ.

Партиин табиһан зорилгонуудые бэелүүлгэ даалгагдаһан участогайнгаа түлөө ажалшадай — хүдэлмэршэнһөө эхилээд, министр хүрэтэрөө — харюусалгыень дээшэлүүлхэ, арадай ажахын бүхы шатануудта гурим журам тогтоохо, эмхидхэл һайнтай байха, түсэблэлгын, ажалай ба гүрэнэй журам бэхижүүлхэ эрилтэ табина. Ажал хэрэгүүдэй аша туһа ажалай эмхидхэлэй ба түлбэриин түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ, түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, социалис мүрысөөнэй үүргэ нүлөөе дээшэлүүлхэ шухала гэжэ элирхэйлэн харуулна.

Орон дотор бүхы ангинууд болон социальна бүлэгүүдэй хоорондоо ойро дүтэ бололгын зайлашагүй бодото үйлэ хэрэг үзэгдэнэ. Парти ба гүрэн социальна талаараа нэгэн адли бүридэлтэй байлгые шангадхалгада нүлөөлнэ, город ба хүдөө тосхон хоёрой хоорондохи, ухаан бодолой ба бар хүсэнэй ажалтай хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондохи горитой илгаануудые лам саашадань үгы болгохо хараа бодол хэлбэришэгүйгөөр баримтална. Манай обществын хүгжэлтын дүй дүршэлые сэгнэхэ зуураа, КПСС хадаа обществын ангигүй бүридэлэй мүндэлэн бэелэлгэ гол зүйлөөрөө, гол түлэбөөрөө хүсэжэн жагсаһан социализмын түүхэтэ хэмжээн соо болохо байха гэжэ эрдэм ухаанай талаар үндэһэлэгдэһэн тобшолол хээ бэлэй.

Национальна харилсаануудай талаар амжаһан туйлалтануудаараа Ленинэй парти омогорхохо ёһоороол омогорхоно. Мүлжэн дарлагша байгуулалтын бидэндэ тэрэл хэбээрнь орхиһон национальна асуудал эсэслэн, эрьелтэгүйгөөр шиидхэгдэнхэй. Ороной олонациональна бүридэл хадаа тэрэнэй хүсэгүй һула байдалайнь эшэ үндэһэн байһанаа түүхэдэ анха түрүүшынхеэ хүсэ шадалайнь, һалбаран мандалгынь эшэ үндэһэн болоо. Хүнүүдэй түүхэтэ шэнэ нэгэдэл — совет арадай бии бололго, хүгжэлгэ обществын социальна ба интернациональна бата нэгэдэлэйнь дээдэ зэргын гэршэ болоо бэлэй. ССР Союзай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе һайндэрлэлгэ аха дүү арадуудай эбдэршэгүй нягта жагсаалай толотомо гэршэ болоо һэн.

Тэрээнтэй хамта манай гүрэн шанги тиимэ томо олонациональна гүрэнэй хүгжэлтэ хадаа һуларшагүй анхарал хандуулмаар шэнэ үйлэ хэрэгүүд болон асуудалнуудые бии болгодог байна. КПСС хадаа нийтэ союзна нэгэдэмэл арадай ажахын комплексын хэмжээн соо үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан хүгжөөлгые хэлбэришэгүй сэхээр нарижуулан һайжаруулдаг, мүн хүдэлмэршэн ангиин национальна отрядуудай ургалта тухай, партийна ба гүрэнэй органуудта бүхы нацинуудай ажалшадай ёһотой зүбөөр түлөөлэгдэхэ тухай анхардаг, арадуудай хани барисаанай, хани нүхэсэлэй үзэл бодолоор, өөһэдынгөө нэгэн бүхэли Совет Эхэ орондо инаг дуратай байлгын үзэл бодолоор совет хүнүүдые хүмүүжүүлдэг юм.

Социалис демократиие шууд сэхээр хүгжөөн дэлгэрүүлхэ гээшэ манай обществын дэбжэлтэ туйлаха шухала эрхэ нүхэсэлынь мүн. Пролетариадай диктатурын гүрэн байһанаа нийтэ арадай социалис гүрэн боложо хүгжэлгэ хадаа социализмын ба арадай засагай политическэ системые хүгжөөхын тулада туйлай ехэ удха шанартай дабшалта мүн байгаа. СССР-эй шэнэ Конституци совет демократиие улам гүнзэгырүүлхын, тэрэнэй түхэл маяг ба арга методуудые баяжуулхын тулада хуули гаргалгын үндэһэ һуури байгуулаа. Гүрэнэй ба нийтын хэрэгүүдые залан хүтэлэлгэдэ үргэн ехэ олониитые хабаадуулха, арадай ажахын ба социальна зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ арадай депутадуудай Соведүүдэй, профсоюзуудай, комсомолой болон нийтын бусад организацинуудай, ажалша коллективүүдэй эдэбхи хэшээлые дээшэлүүлхэ талаар парти уг зорилготой хүдэлмэри эрхилдэг байна. Хуули ёһо ба эрхэ гурим бэхижүүлхэ тушаа хэмжээнүүд абтана.

Партиин залан шэглүүлхы ажал ябуулга хадаа совет обществын оюун бодолой ажабайдалда зохёохы һайн нүлөө үзүүлнэ. Залуушуулай бүгэдэ нийтын дунда һуралсалда орохо хүдэлмэри дүүргэгдээ, мүн дээдэ, тусхай дунда ба техническэ мэргэжэлэй һуралсалай нэгэн адли системэ байгуулагдаа. Тэрэ хадаа һайн мэргэжэл шадабаритай мэргэжэлтэд болон хүдэлмэршэдөөр арадай ажахые гол түлэб хангалаг юм. Манай сагай гол түхэл шэнжэ — эрдэм наукада түшэглэлгэ, үйлэдбэритэй тэрэнэй байгуулһан холбоо барисаае улам бэхижүүлгэ, эрдэм наукые сэхэ үйлэдбэрилгын хүсэн болголго мүн болоно.

Парти хадаа социалис соёл культурые хүгжөөхэ тухай анхарал оролдолго гаргадаг, партийна болон арадай шэнжэтэй уран һайханай эрхим һайн зохёолнуудые байгуулха хэрэгтэ литература болон искусствын ажал ябуулагшадые хараадуулан зоригжуулдаг гээшэ. Тэрэ хадаа соёлой байгуулалтада үргэн ехэ олониитые эдэбхитэйгээр хабаадуулдаг, хүнүүдэй арга шадабари болон оюун бэлигые дэлгээн хүгжөөлгэдэ туһа нэмэри хүргэдэг байна.

Ажабайдалай социалис ёһо гуримай материальна ба оюун бодолой үндэһэ һуури бэхижүүлхэ зуураа, КПСС обществын гэшүүдтэ марксистско-ленинскэ үзэл бодол бүридүүлэн хүмүүжүүлхэ, коммунизмын арюун дээдэ зорилгонуудта үнэн сэхэ байлгые тэдээндэ хүмүүжүүлхэ, оронойнгоо эзэн байха мэдэрэл, политическэ ба ёһо заншалай соёл культура, буржуазна үзэл суртал ба ёһо заншалда эбсэшэгүй байха мэдэрэл хүмүүжүүлхэ зорилгонуудые оролдосотой нэтэрүүгээр шиидхэнэ. Политико-хүмүүжүүлгын ажал ябуулгын үзэл сурталай-теоретическэ ба эмхидхэлэй хэмжээе дээшэлүүлхэ, ажабайдалтай тэрэнэй тогтооһон холбоо барисаае бэхижүүлхэ талаар хүдэлмэри ябуулагдана. Манай туйлалтануудые үнэншэмэ тодоор харуулха, шэнэ асуудалнуудые даамайгаар шэнжэлхэ, һанал бодолой болон хэлэһэн үгын оншотой тодо һайн байха гээшэ пропагандые нарижуулан һайжаруулха арга зам мүн гэжэ парти тоолоно. Энэ пропаганда хадаа ходоодоо үнэн сэхэ бодото байдалда үндэһэлһэн, һонирхолтой ба ойлгосотой тодо, харин тиихэлээрээ, бүри нүлөө ехэтэй байха ёһотой.

Манай арад амжаһан бүхы туйлалтануудаа совет обществын хүтэлбэрилхы ба зоригжуулхы хүсэн, тэрэнэй политическэ системын гол хүсэн болоһоо КПСС-эй олон янзын ажал ябуулгатай холбохо ёһоороол холбоно. Революционернүүд - марксистнуудай бишыхан организаци байһанаа наян жэлэй турша соо тэрэ хадаа мүнөө 18 миллион үлүүтэй коммунистнуудые нэгэдүүлдэг нягта жагсаалтай, хүсэн түгэс парти болоо. Хүгжэлтэ түгэс социализмын эрхэ байдалда бүхы арадай парти болоод, КПСС хадаа ангиингаа шэнжэ шанар алдаагүй, өөрынгөө уг унгяар хүдэлмэршэн ангиин парти зандаа үлэнэ. Совет обществын ажабайдалда Коммунис партиин дүүргэдэг үүргэ хэлбэришэгүйгөөр дээшэлнэ.

Парти хадаа демократическа централизмын гол ёһые, партийна ажабайдалай ленинскэ гуримуудые шууд сэхээр сахидаг юм. Тэдэнэй үндэһөөр тэрэ хадаа өөрынгөө бүридэлэй шэнжэ шанарые һайжаруулха, партийна зэргэнүүдые нягтаар жагсааха, эхин организацинуудай дайшалхы шадабариие дээшэлүүлхэ, ажалша коллективүүдтэ тэдэнэй үзүүлдэг нүлөөе шангадхаха асуудалнуудые оролдосотой нэтэрүүгээр шиидхэнэ.

Партийна, гүрэнэй, ажахын ба соёлой-хүмүүжүүлгын ажал ябуулгын али бүхы участогууд дээрэ политическэ талаараа болбосоронги, һайн һайхан абари зантай, ушар байдалые һайн мэдэхэ ба эдэбхи үүсхэлтэй, мүн эмхидхэлэй мэргэжэл шадабаритай, шэнэ юумые мэдэрэн дэмжэдэг хүнүүдэй байха ябадалые кадрнуудтай ябуулдаг хүдэлмэридөө парти туйладаг юм. Шууд сэхэ ба эрилтэтэй байлгаае дээшэлүүлхэ, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлгые хүгжөөхэ, хиналтын болон дүүргэлтые шалгалгын гурим нарижуулан һайжаруулха гээшэ дутуу дундануудые элирүүлгын ба усадхалгын, мүн партийна болон гүрэнэй аппарадай али бүхы шатануудта эмхидхэл ба журамые бэхижүүлгын найдамтай арга зэбсэг мүн гэжэ парти тоолоно.

Хүдэлмэриин ленинскэ онол аргые — нийтын али бүхы үйлэ хэрэгүүдтэ эрдэм ухаанай ёһоор хандаха, олониитэдэ хододоо түшэглэхэ, эрхим ажалша шадабаритай байха, тодорхой һонор ба эрилтэтэй байха, ёһо дүүргэхын тэдысэ, албан хойрог ба хөөрдэм шууяатай байдалай ямаршье үзэгдэлнүүдтэ эбсэшэгүй байха ябадал хангадаг зохёохы ёһоной онол аргые хаа хаанагүй батадхан дэлгэрүүлгэдэ КПСС шухала удха шанар олгодог юм. Гоё үгэнүүдые хэлэхэ бэшэ, харин ажал хэрэгүүдые эрхилхэ зоригжол — эгээл энэ мүнөөдэр хэрэгтэй гэжэ парти онсолон тэмдэглэнэ.

Совет обществын диилдэшэгүй бата байлгын, социалис Эхэ оронойнмай улам саашадаа һалбаран мандалгын эшэ үндэһэниинь парти болон арадай хэлбэришэгүй бата нэгэдэл мүн байгаа, байһааршье. Өөһэдынгөө түрүү үүргые коммунистнуудай шууд сэхээр, бүри дүүрэнээр дүүргэхэ тума олониитэтэй партиин байгуулһан холбоо барисаан улам бата бэхи, аша үрэтэй байдаг юм. РСДРП-гэй II съезд дээрэ В. И. Ленин «Партиин гэшүүнэй нэрэ зэргые, удха шанарые дээшэнь, дээшэнь ба үшөө дээшэнь» үргэн ябахые уряалаа һэн (Зохёолнуудай Гүйсэд Суглуулбари, 7 том, 291 хууд.). Энэ захяадань парти мүнөөшье үнэн сэхэ байдаг. Тэрэнэй агуу ехэ нангин дээдэ зорилгонуудай илан мандахын түлөө коммунист бүхэнэй шэн габьяата тэмсэлшэ байхын тулада. Марксизм-ленинизмын үзэл сурталые, партиин политикые гүн гүнзэгыгөөр мэдэдэг, ойлгодог ба ажабайдал дээрэ бэелүүлдэг байхын тулада КПСС анхарал оролдолгоёо гаргадаг юм. Партида хабаатай байлга ямаршье хүндэ ямба үгэдэггүй, харин орон дотор хэгдэжэ байһан бүхы юумэнэй түлөө, социалис байгуулалтын ба нийтын дэбжэлтын хуби заяанай түлөө коммунистнууд имагтал бүри үндэр ехэ харюусалгатай байдаг гэһэн удхатай бшуу.

Коммунис парти өөрынгөө бүхы ажал ябуулгые, өөрынгөө алхам бүхэниие Марксын, Энгельсэй, Ленинэй хэтэдээ мүнхэ һургаалтай сасуулан шалгадаг байһаараа тэрэ хүсэтэй юм. Энэ һургаал хадаа нийтын хүгжэлтын тон орёо хүндэ асуудалнуудта гансахан лэ зүб харюунуудые үгэдэг, бодото байдалые шэнжэлэн мэдэхэ, шэнэдхэн хубилгаха нүлөө ехэтэй арга метод мүн болоно. Социальна дүй дүршэлые, мүн гаража байгаа асуудалнуудые ухаалдин шэнжэлхэ марксизм-ленинизмын үндэһэн шухала гол ёһонуудта зайлашагүй үнэн сэхэ байһан үедэ тэрэниие зохёохы ёһоор хүгжөөхэ гээшэ шухала ба саг үргэлжэ гол шухала байдаг зорилго мүн гэжэ парти тоолоно.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

БУРЯАДАЙ АССР-60

БҮТЭЭХЭ АЖАЛЫНЬ ЕХЭ

Таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ габшагай 3 һарын соносхогдоод, түлэг дундаа ябажа байха үедэ Хориин районой Хүрбын совхозой агроном-мелиоратор Николай Михайлович Вахрушевтай хамта тэндэ хэгдэжэ байһан ажал хүдэлмэритэйнь танилсаа һэм.

Нэн түрүүн Һаялын голой эрье шадар оршодог үргэн баян сабшалангай эзэн, совхозой үниинэй луговод Александр Васильевич Литвиненкын даадаг звенодо хүрэжэ ерэбэбди.

— Манай луговмелиоративна отряд 6 хүнһөө бүридэнхэй. Намтай хамта пенсионер Дамба Базаров, комсомол-залуушуулай гэшүүд Юрий Савельев, Николай Коновалов, Дмитрий Казазаев, партиин гэшүүн Михаил Чебунин, миниин хүбүүн комсомолец Николай гэгшэд хүдэлнэд. Бултадаа ажалша бэрхэ хүнүүд юм, — гэжэ Ажалай Алдар Солын III шатын орденто А. В. Литвиненко хөөрөөгөө захалхадаа, огторгой өөдэ шэртэн хараад, — энэ жэлэй хабар ямар дулаахаар хүрэжэ ерээб гээшэб! Һайрамаар сабшалангайнгаа түрүүшын гектарнуудые үндалуулжа захалаабди. Одоол унтаха нойроо мартан, ажаллаха сагнай ерээл даа, — гэбэ.

— Энэ отрядта 353 гектар сабшалан даалгагданхай. Нёдондо эдэнэр гектар бүриһөө дунда зэргээр 21 шахуу центнер һайн шанаргай үбһэ хуряажа абаа бэлэй. Мүн энэшье жэлдэ тэрээнһээ бага бэшэ ургаса ургуулха түсэбтэй, — гэжэ нүхэр Вахрушев хөөрэнэ.

Газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай гурбан һарада түс коллективэй хэхэ хүдэлмэринь нилээд ехэ. 130 гаран гектар сабшалангай хүрьһыень борноилон һэбхирүүлхэ, газар уһалха, 2500 метр утатай һубаг ханаабуудые сэбэрлэхэ, уһалууриин гидротехническэ түхеэрэлгэнүүдээ бэлэн болгохо ёһотой. Эдэ үдэрнүүдтэ хоёр газарта шэнэ хаалтанууд баригдаа, 120 гектар талмайда минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Һаядаа бүлүүр станцинуудаа хүдэлгэхөөр бэлдэжэ байна.

— Тэдэнэртэ 6 трактор даалгагданхай. Отрядай гэшүүд техникээ өөһэдынгөө хүсөөр заһабарилдаг заншалтай юм. Үбһэ хуряадаг элдэб түхэлэй машина, техникэшье үнгэрэгшэ намар нарин нягтаар заһабарилагдажа, бэлэн болгогдоо һэн, — гэжэ агроном-мелиоратор сэбэр буряад хэлэн дээрэ дуугарба.

Энэ жэлэй үбэлэй һаранууда Н. В. Литвиненкын хүтэлбэрилдэг коллективэй гэшүүд 40 мянга шахуу кубометр тошо халяажа тогтооһон, хоёр километр утатай һубаг ханаабуудые сэбэрлэһэн, нэгэ мянга гаран һургаар бэлэдхээд зөөжэ асарһан, мүнөө сабшалангаа хорёолжо байна. Энэ хабар газараа урдынхиһаа бүри һайнаар уһалжа, бүхыдөө 6500 центнер үбһэ суглуулжа абаха зорилго урдаа табяад, тэрэнээ бэелүүлхын хойноһоо тэмсэнэ.

Ажахын дүршэлтэй луговодууд Бато-Мунко Самбуев, Бато Митыпов гэгшэдэй ударидадаг отрядуудай гэшүүд түс түстаа 368 гектар сабшалангуудтай юм.

Гэхэтэй хамта совхозой бэшэ нуга сабшалангууд дээрэ луговодуудай үшөө долоон звено хүдэлнэ. Тэдэнэй дундаһаа Эжэтэ, Тохорюугта гэжэ газарнуудта хүдэлжэ байһан звенонууд тухай онсолон тэмдэглэмээр.

Эжэтын луговодууд Николай Мангулов түрүүтэйгээр 50 мянга гаран кубометр тошо халяан хүргөө. Тэрэнэй хүсөөр 117 гектар газар үндалуулагдаха юм. Габшагай 3 һарын туршада 3500 метр утатай һубаг ханаабууд сэбэрлэгдэхээр, газарай хүрьһэнэй гэдэжэ захалхада, 20 гаран гектар газарай хүрьһэн һэбхирүүлэгдэн соологдохоор, үшөө тракторай 30 шарга хэгдэхээр хараалагдана.

Харин Жигмид Индраевай звеногой гэшүүд 75 мянган кубометр мүльһэ хүргөө юм. Эдэ үдэрнүүдтэ түс коллектив бүлүүр станцияа бэлэн болгобо. Апрель һарын түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ, 100 гектар сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ гаргажа тараана.

Мүнөө Хориин районой Хүрбын совхозой луговодууд ороной Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан, үндэр бүтээсэтэ ажалаараа түрэл республикынгаа алларта ойе угтаха гэжэ тэмсэжэ байна

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

26.000 ТҮХЭРИГЭЙ ЭД ГАРГАХА

...тын ээрэлгын-три... фабрикын кол... Москвагай түрүү ...тивүүдэй гаргаһан ...үүсхэлые халуу... дэмжэһэн байна. ...од, ээрэгшэд, нэ... субботнигой үдэр ...ехэтэйгээр хүдэл... зоригжоо. ...үдэр 26 мянган түхэригэй продукци гаргагдахаар түсэблэгдэбэ. Тодорхойлбол, 150 килограмм ээрэһэн утаһа, 10,5 мянган дотор хубсаһан, 4300 гадар хубсаһан үйлэдбэрилэгдэхэ юм. Мүн тиихэдэ фабрикын мэргэжэлтэд станогой дэргэдэ хүдэлхэ юм.

Е. СУРМАЧ.

Хүдөө бэшэгшэ Д. Дугаровай буулгаһан зурагта Ахын районой «Коммунизм» колхозой мал адуулагша М. Л. Актиновые харанат. Энэ нүхэрнай КПСС-эй гэшүүн, бүхы наһан соогоо мал ажал дээрэ хүдэлжэ ябана. Мүнөө Баян-Гол гэжэ нэгэ бишыхан хабшуу голдо мал адуулна.

РСДРП-гэй ХОЁРДОХИ СЪЕЗДЫН 80 ЖЭЛЭЙ ОЙ ТУХА

КПСС-эй ЦК-гай ТОГТООЛ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Советскэ Союзай Коммунис парти тогтоһон үе сагһаа хойшо пролетарска, социалис интернационализмын гол ёһонуудые хэлбэришэгүйгөөр хүтэлбэри болгодог юм. Тэрэнэй бүхы түүхэ—национальна ба интернациональна гол ёһые таһаршагүйгөөр тааралдуулан зохилдуулгын тон эли тодо үльгэр жэшээ мүн. Мүнөө үеын эрхэ байдалда КПСС интернациональна нэгэн бүхэли хоёр зорилгонуудые удаа дараалан шиидхэнэ: өөрынгөө орон дотор шэнэ общество амжалтатайгаар байгуулгые бэелүүлнэ, тиигэжэ дэлхэйн сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй ябасада эдэбхитэйгээр нүлөөлнэ, мүн тиихэдэ мүнөө үеын революционно, түрүү шэнжэтэй хүдэлөөнүүдтэ туһаламжа ба дэмжэлгэ үзүүлнэ.

Социализмын дэлхэйн байгуулалта ниитын дэбжэлтын шиидхэхы нүхэсэл болонхой. Социалис гүрэнүүдэй хани нэгэдэл хадаа социалис интернационализмын гол ёһонууд дээрэ—үзэл сурталай нэгэн адли, үг зорилгын нэгэн хамта байлга, орон бүхэнэйнь аша туһа, онсо илгаанууд болон ёһо заншалнуудые бүрин дүүрэнээр хүндэлжэ байгаад, бэе бэедээ нүхэд ёһоной туһаламжа үзүүлгэ дээрэ байгуулагдадаг уласхоорондын харилсаануудай шэнэ түхэл шэнжэ мүн болоно. Социализмын оронуудай хүсэ шадалые бэхижүүлхэ, социальна дэбжэлтэ туйлаха хэрэгтэ Экономическа Харилсан туһалалсалтын Соведэй ажал ябуулга, экономическа социалис харилсаанай комплексно программануудые бэелүүлгэ сүм зорюулагдана. Варшавска Договорой эмхи социалис хани нэгэдэлэй найдамтай бата хүсэниинь мүн болоно. Аха дүү оронуудтай байгуулһан хани барисаан болон харилсаа холбоое бэхижүүлгын асуудалнууд КПСС-эй ба Совет гүрэнэй уласхоорондын политикада онсо, түрүү зэргын һуури хододоо эзэлдэг байгаа, саашадаашье эзэлхэ юм.

Социалис оронуудай арадууд коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэри доро социализм байгуулха замдаа маша ехэ амжалтануудые туйлаа. Тэрээнтэй хамта шэнэ байгуулалтые нарижуулан һайжаруулха гээшэ орёо хүндэ үйлэ хэрэг мүн, теэдшье энэ үйлэ хэрэг уласхоорондын хүнгэхэн бэшэ оршон байдалда үнгэржэ байна. Империализм хадаа социалис оронуудта саг үргэлжын хашалта хэнэ, тэдээндэ эсэргүү һүйдхэлэй хүдэлмэреэ улам шангадхана, худал хуурмаг ба хардалгын үргэн ехэ кампани эмхидхэнэ. Иимэ эрхэ байдалда политикада хэгдэһэн алдуунууд, партиин хүтэлбэрилхы үүргые багаханааршье һуларуулга, үзэл сурталай хүдэлмэридэ гараһан дутагдалнууд социализмын хүсэ шадалые һуларуулхын тулада ангиин дайсадаар хэрэглэгдэжэ болохо юм. Марксизм-ленинизмын гол ёһонуудта үнэн сэхэ байлга, шэнэ общество байгуулгын ниитэ жама ёһонуудые, тус тус оронойонсо илгаануудые зүбөөр хараада абалга, олониитэтэй марксистско-ленинскэ партинуудай байгуулдаг нягта холбоо барисаан — социалис байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлгын зайлашагүй эрхэ нүхэсэл мүн.

Колониализмые усадхахын түлөө КПСС-эй ба Совет гүрэнэй хэдэг эрид шууд тэмсэл, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ туһаламжа ба дэмжэлгэ хүргэһэн ушар колониальна гуримай һандаран хосоролгодо нүлөөлөөһэн. Манай парти сүлөөрһэн арадуудай политическэ ба экономическа талаараа бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө хэдэг тэмсэлые эдэбхитэйгээр дэмжэдэг, тиихэ зуураа социалис хараа бодол шэлэһэн оронуудтай элдэб янзын холбоо барисаа хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулдаг юм. КПСС аминшье бүлэглэлдэ хамжадаггүй хүдэлөөе, империализмда эсэргүү тэрэнэй баримталдаг хараа шэглэлые, колониализмда, эзэрхэг түримхэй ябуулгада болон сэрэгэй аюулда эсэргүү, уласхоорондын экономическа үнэн зүб харилсаануудые тогтоохын түлөө хэгдэдэг тэмсэлые үндэрөөр сэгнэнэ.

Уласхоорондын хүдэлмэришэн анги революционно тэмсэлэй, демократиин түлөө ба империализмда харша бүхы хүдэлөөе дабшуулагша гол хүсэн болоно, Өөһэдынгөө гол аша туһын түлөө, монополинуудай бүрин эзэрхэг засагта эсэргүүгээр, демократиин ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэдэг социалис бэшэ оронуудай эрэлхэг тэмсэлтэй манай парти нэгэн һаналтай юм. Эб найрамдал ба ниитын хүгжэлтэ дэбжэлтые бэхижүүлхын аша туһада уласхоорондын коммунис хүдэлөөе батадхаха, марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын үндэһэ һуури дээрэ тэрэнэй жагсаалые улам нягтаруулха хараа шугамаа КПСС залан сэхээр бэелүүлдэг.

Бодото социализмда добтолго хэдэг үзэл сурталай дайсадта парти хатуу шанга сохилто үгэдэг. Хүдэлмэришэн ангиин аша туһын, ажалшадай засагай түлөө тэмсэлдэ, социализм байгуулгада коммунис партинуудай хүтэлбэрилхы үүргэ доошонь дарахые, тэдэнэй нэгэдэл һуларуулхые оролдодог ревизионизмда ба оппортунизмда эсэргүүгээр КПСС болон марксистско-ленинскэ бусад партинууд саашадаашье эдэбхитэйгээр тэмсэнэ, саашадаашье тэмсэхэ юм. Парти тухай марксистско-ленинскэ һургаалые хамгаалха ба баталха гээшэ бүхы коммунистнуудай интернациональна үялга мүн.

Элдэб социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршохо ленинскэ хараа бодолые хүтэлбэри болгон, КПСС эб найрамдал хамгаалхын ба бэхижүүлхын түлөө залан сэхээр, сухаришагүйгөөр тэмсэнэ. 80-дахи онуудта хараадуулан, КПСС-эй XXVI съездын баталан абаһан Эб найрамдалта программа хүн түрэлтэнние термоядерна дайнай аюулһаа аршалан абарха, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгын гарза хохидолһоо сүлөөлхэ бодото зам заажа үгэнэ.

Манай партиин эб найрамдалта гадаадын политика, һүүлэй үедэ Советскэ Союзай гаргаһан, тэрэшэлэн Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй Прагадахи зүблөөнэй Политическэ Деклараци дотор найруулагдаһан асари ехэ үүсхэлнүүд уласхоорондын олониитын зүгһөө улам ехээр дэмжэгдэнэ. Эб найрамдалай түлөө, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгэдэ эсэргүү тэмсэлшэдэй бусад оронуудта үргэнөөр дэлгэрһэн олониитын хүдэлөөнтэй нэгэн һаналтай байһанаа совет хүнүүд мэдүүлнэ.

Дэлхэйдэ ядерна дайнай аюул тохёолдуулжа, коммунизмда зүрюу харша «крестово» добтолго эмхидхэхые оролдодог империализмда, нэн түрүүн США-гай дай журоодэгшэ бүлэгөөрхидтэ эсэргүүгээр КПСС, бүхы совет арад аха дүү партинуудтай, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай ажалшадтай, түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдтэй хамта эрид шууд тэмсэнэ.

Эб найрамдалай болон арадуудай аюулгүй байдалай хэрэгые КПСС ба Совет гүрэн залан сэхээр хамгаалха зуураа, хүсэнүүдэй тогтоогдоод байһан тэнсүүрине эбдэхэ, сэрэгэй бүлюу хүсэтэй болохо эрмэлзэлээ империалистнуудай мүнөө дээрээ орхёогүй байхада, СССР-ые, тэрэнэй союзнигууд болон ханинарые хамгаалхада хэрэгтэй бүхы юумээр Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые хангаха шухала гэжэ ойлгоно. Ленинэй захяа заабаринуудые бэелүүлэн, Коммунис парти, Совет гүрэн ехэ һэримжэтэй байдаг, Эхэ ороноойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхэ шухала хэмжээнүүдые абадаг.

Ленинскэ партиин гаталһан зам — тэмсэлэй ба илалтын үнэхөөрөөшье баатаршалгата зам мүн. Гансал ороной хуби заяанда шиидхэхы нүлөө үзүүлһэн бэшэ, харин бүхы дэлхэйн хүгжэлтые үндэһөөрнь хубилгаһан асари ехэ хубилалтанууд тэрэнэй хүтэлбэри доро бэелүүлэгдээ. КПСС хадаа манай шалгарһан манлай, бодото аша туһыемнай элирхэйлэгшэ мүн гэжэ совет арад тоолодог, партиин гадаадын болон дотоодын политикые хэлбэришэгүйгөөр дэмжэдэг, тэрэнние бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг.

КПСС-эй Центральна Комитет иигэжэ тогтообо:

Манай партиин ба совет арадай түүхэдэхи гайхамшагта үдэр болгон, РСДРП-гэй II съездын 80 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглэхэ. Энээнтэй дашарамдуулан, союзна республиканууудай Компартинууд, партиин крайкомууд, обкомууд, окружкомууд, горкомууд, райкомууд, партийна эхин организацинууд, совет зургаанууд, профсоюзай, комсомолой ба бусад ниитын эмхинүүд, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй политорганууд политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулха.

Партиин ба арадай эбдэршэгүй бата нэгэдэлэй. КПСС-ые тойроһон ажалшадай жагсаалые бэхижүүлгын, партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй тогтоолнуудые, партиин ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэ дотор, «СССР-эй жаран жэл» гэһэн элидхэл соо, «Карл Марксын һургаал ба СССР-тэ социализм байгуулгын зарим асуудалнууд» гэһэн статья дотор, бусад документнүүдтэ найруулагдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ олониитые элсүүлэн хабаадуулгын һүлдэ тэмдэг доро тэрэнние үнгэргэхэ.

Үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ научна социализмын үзэл сурталнуудые, парти марксистско-ленинскэ һургаалые, КПСС-эй б... хэйн-түүхэтэ удха ... тайлбарилан ойлгуул... сэлэл оролдолгонууд... суулхэ шухала. К... сын түрэһөөр 165 ... ойдо, наһа бараһаа... жэлдэ зорюулагдаһан ... хэмжээ ябуулгануудтай холбоотойгоор энэ ... рине ябуулха. Ко... партиин хүтэлбэри ... вет арадай туйлаһан ... тэ амжалтануудые, ... эй олон янзын ажал ... гые, манай обществ... байдалда тэрэнэй ... гажа байгаа удха ... тодо хурсаар, үнэ... харуулха. Ажалшадай ... гаяа залуушуулай ... мүүжүүлгын ху... ябуулхадаа, социализ... лөө тэмсэлэй алдар ... заншалнуудые үргэ... рэглэхэ, коммунист... комсомолшуудай ... түүхые һайн мэдэх... рэнэй шиидхэбэрину... лон политикые бодо... лүүлхыень туйлаха.

Партиин II съезд... жэлэй ойдо зорю... баярай суглаае Мо... тодо үнгэргэхэ.

* * *

Коммунистнууд, С... Союзай бүхы ажал... тиин түүхын алдар... нэрэтэй солотойгоо... манай агууехэ социа... ороной аша туһада, ... рамдалай ба социал... жэлтэ дэбжэлтын ... илан мандахын тү... нние ажалай шэнэ ... тануудаар тэмдэглэ... гээд найдажа байһана... эй Центральна Ком... дүүлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

Кустанайска областиин Федоровско районой «Путь к коммунизму» колхозой партийна организациин хүдэлмэри тухай КПСС-эй ЦК-гай абаһан тогтоолой һүүлээр юу хэжэ, юу хэхэеэ байһан тухайгаа Хурамхаанай районой Аргатын совхозой парткомой секретарь Баир Нимаевич Бальжиров хөөрэнэ. Энэ хөөрөөе хуряангыгаар доро толилнобди.

ШЭНЭ ОНОЛ АРГАНУУДЫЕ ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

КПСС-эй ЦК-гай майн (1882 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар «Путь к коммунизму» колхозой партийна организациин хэжэ байһан хүдэлмэри тухай партиин ЦК-гай абаһан тогтоол манай партийна организацида сэхэ хабаатай байһаниинь эли. Тиимэһээ тэрэ тогтоолые партийна суглаан дээрээ зүбшэн хэлсэжэ, тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байнабди. Энэ асуудалаар совхозой директор Дансаран Цыденжапович Дондупов элидхэл хээ һэн.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, орон доторой Эдеэ хоолой программа шиидхэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха хүсэлтэйгөөр манай совхозой хүдэлмэришэд оролдосотойгоор хүдэлжэ байна. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ ажалай эмхидхэл һайжаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, түрүү онол аргануудые хэрэглэхэ талаар зарим тэды юумэн хэгдэнэ. Совхозой үйлэдбэри цехэй гуримаар эрхилэгдэдэг болоо. Мүнөө үедэ совхоздомнай хонин ажалай, эбэртэ бодо малай, сабшалан һайжаруулгын ба тэжээл үйлэдбэрилгын цехүүд эмхидхэгдээд, тэдэнние совхозой ахамад мэргэжэлтэд хүтэлбэрилнэ.

Үнгэрһэн жэлдэ манай, ахамад агроном Баяр Табитуевич Ивановой ударидадаг сабшалан һайжаруулгын ба тэжээл үйлэдбэрилгын цех урагшатайгаар хүдэлжэ гараа. Хүрьһэ хамгаалха агротехникэ наринаар баримталжа, нёдондо эдэнэр 50 мянган центнер орооһо хүряагаад, тэрэнние ниитын адууһа малай тэжээлдэ хэрэглэхэ, хүрэнгын үрэһэ хүсэд хүрэхөөр хааха арга олгоо. Эдэнэр 43 мянгаад центнер үбһэ һурилжэ абаа юм. Тиигэжэ адууһа малые тэжээлээр хангажа шадаа. Энээнэй ашаар малай үбэлжэлгэ хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар үнгэргэгдэжэ байнхай.

Совхознай һү һаалиин 5 фермэтэй. Эндэхи һаалишад, малшад шударгы бэрхээр ажаллана. Нёдондо һү гүрэндэ худалдаха түсэб 105 процент дүүргэгдээд, энэ жэлэй түрүүшын кварталайхи үлүүлэгдээ. Тиигэбэшье гүрэндэ худалдадаг һүнэй шанар бирагүй. Мүнөө үедэ энэ дутагдалые усадхаха хэмжээнүүд абтана. Һаалиин фермэнүүдэй зуһаха газарта мульһэн бэлдэгдээ.

Гүрэндэ мяха худалдаха хэрэг гээгдэлдэ оронхой. Нёдондо энэ түсэб дүүргэгдээгүй үлөө һэн. Тиимэһээ энэ жэлдэ ажахы доторой хэрэглэмжэдэ ниитын мал үүсэлхээ болёод, харин совхозой хүдэлмэришэдһөө үхэрнүүдые, гахайнуудые худалдан абаад, тэрээндэ хэрэглэдэг болообди. Тиихэ зуураа гүрэндэ тушаагдаха малые шахан таргалуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Энээнэй ашаар бэлэдхэлэй пунктда үхэрнүүд дундаа зэргээр 370 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдана.

Директорэй орлогшо, прораб Яков Михайлович Гармаевай хүтэлбэрилдэг барилгашадай бригада урдаа табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэнэ. Хүдөөгэй зон, илангаяа залуу бүлэнэрые гэр байраар хангаха талаар эдэнэр ехэ оролдолго гаргана. Гансахан үнгэрһэн жэлдэ хоёр айлай байха залгалаа арба гаран гэр баригдажа, шэнэ гудамжа бии болоо. Мүн эдэнэр 120 үнеэдэй байха байра түхеэрээ.

Барилгымнай энэ бригада 70 хүнһөө бүридэнхэй, модо зөөхэ хоёр автомашинатай, модо хюрөөдэхэ техникэтэй юм. Барилгын модо өөһэдөө бэлэдхэдэг.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын тула совхоз дотор экономическа хүдэлмэри нилээд һайжаруулагдаа. Үйлэдбэриин хубинуудай хоорондохи харилсаанда чек хэрэглэгдэдэг болоо. Тэндэ ажахын тоосооной гурим тогтоогдожо, гаргашын лимит үгтэнэ. Тэрэнэй дүүргэлтэ шалгагдажа байдаг. Эдэ бүхы хүдэлмэрине манай түсэблэлгын-экономическа таһагые даагша Бабасан Дымбренович Ангиров шадабаритайгаар эмхидхэнэ. Жэлһээ жэлдэ совхозой гарза доошолуулагдана. Теэд эндэшье дутагдалнууд ушардаг. Илангаяа гүүртэ, фермэ, бригада, звено бүхэнэй экономическа дүнгүүд һара бүри гаргагдажа, үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ шадагданагүй. Саашадаа энээндэ онсо анхаралаа хандуулха байнабди. Мүн нарядгүй гөөр, эсэсэй продукциин зэргээр түлөөһэ абаха бригада болон звенонуудые эмхидхэхээр хараалнабди.

Эдэ бүхы хүдэлмэрине урагшатайгаар ябуулха, бии байгаа дутагдалнуудые саг дары усадхаха, хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха, социалис мүрысөө эмхидхэхэ гол шухала хэрэгүүлтэ манай партийна организаци онсо анхаралаа хандуулна. Партийна организацимнай 113 коммунистһаа бүридэнэ. Үйлэдбэриин цех бүхэндэ партийна эхин организаци бии. Һү һаалиин фермэдэ, автогаражда партийна бүлэг хүдэлнэ. Жэшээнь, Аргатын һү һаалиин фермэдэ 9 коммунистһаа бүридэһэн партийна бүлэг эдэбхитэй һайнаар ажаллана. Энэ бүлэгые Цыпилма Дабаевна Арьяева хүтэлбэрилнэ. Залуу хонишод, һаалишад, мал адуулагшад болон механизаторнуудые партиин зэргэдэ абанабди. Саашадаа энэ хүдэлмэреэ бүри һайжаруулхабди. Совхоздомнай залуушуул олон. Гансахан комсомолоймнай организаци 150 хүбүүд, басагадһаа бүридэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй һүүлээр партийна ажалай журам бэхижүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Энэ асуудал партийна суглаан дээрэ, хүдэлмэришэдэй коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, журам алдагшадта эрид хэмжээнүүд абтадаг болоо. Шан, 13-дахи салин үгэхэ, амаралтада гаргаха болзор тодорхойлхо, шэнэ гэр байрада оруулха, амарха путёвко олгохо асуудалнуудые шиидхэхэдээ, хүнүүдэй хэр журамтайгаар ажаллажа байһаниинь хараада абтана. Журам алдаһан ушар бүхэнөөр директорэй захиралта гаргагдажа, тэдэнь кадрнуудай таһагта бүридхэгдэжэ байха юм.

Ажалай, ниитын журам, гурим алдаһан хүнүүд коллективүүдэй суглаануул дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ, зарим үлүүсэ хэтэрэгшэд хүдөөгэй сход дээрэ гаргагдана, Һаяхана иимэ нэгэ сход манай сомоной Соведэй гүйсэдкомдо үнгэргэгдэһэн байна.

Хүн зониие коммунис ёһо заншалаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ агитаторнууд, политинформаторнууд, совхозой хүтэлбэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадана. Тиимэһээ юрэнхы дээрээ совхозой хүдэлмэришэд эмхи гуримтайгаар ажаллана, журам алдагшад үсөөржэл байна.

Али нэгэн асуудал шиидхэхэдээ, парткомой гэшүүдтэ түшэглэдэг байнабди. Жэшээнь, мүнөө үедэ гүрэндэ тушаадаг һүнэй шанар дээшэлүүлхэ хэрэгтэй болоо. Тиимэһээ парткомой гэшүүдтэ фермэнүүд даалгагдажа үгтөө. Тэдэнэр малшадтай хөөрэлдэжэ, тэрэнние һайжаруулха хэмжээнүүдые абажа байна.

«Путь к коммунизму» колхозой партийна организациин хүдэлмэри тухай КПСС-эй ЦК-гай абаһан тогтоолой ёһоор, партийна өрганизацинингаа эмхидхэхы ба хүмүүжүүлхы үүргые улам дээшэлүүлхэ талаар хараалһан хэмжээ ябуулгануудаа бэелүүлжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхэ байһандаа этигэнэбди.

Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикада залуу басагад олоороо хүдэлдэг. Комсомолка Людмила Абрамова эндэ фабрикын нээгдэһэн сагһаа хойшо хүдэлжэ, ажалай ветеран гэжэ нэрлэгдэдэг болонхой. Людмила Владимировна хубсаһа нэхэгшэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхим дүнгүүдые туйлана. Тэрэ ажалаа үндэр бүтээсэтэйгээр, һайн шанартайгаар дүүргэдэг. Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ Людмила Абрамова эрхим амжалтануудые туйлана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэхэгшэ Л. В. Абрамова ажал дээрээ.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

ОРОЛДОЛГЫН АШААР

Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилгын түбэй управлениин участогай коллектив габшагай ажалаараа суурхадаг. Вагонуудта ашаа ашаха, буулгаха нёдондоной түсэбүүд амжалта түгэс дүүргэгдэнхэй. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлэй туршада вагонуудай миин зогсохо саг урда жэлэйхидэ орходоо 4,3 часаар доошолһон байна. Тус коллективэй хүдэлмэриин энэ дүн эндэ журамай һайжарһые, ажалайнь бүтээсын дээшэлһые сэхэ гэршэлнэ. Юуб гэхэдэ, ниитын ёһо гурим, ажалай журам шангадхажа, ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ, тиигэжэ вагонуудай миин зогсохо сагые шадаал һаа хорооххо гэжэ хүдэлмэришэд аһан шадалаараа оролдоһон байгаа. Тиин тэдэнэй оролдолгын ашаар хэдэн арбаад вагон үсловноор алмагдаа бшуу.

Байгша оной эхинһээ Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан социалис мүрысөөн эндэ эршэдэнхэй. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлэй туршада ажалайнгаа бүтээсые 0,5 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэһэн энэ участогай хүдэлмэришэд габшагай шангаар хүдэлнэ. А. Михайловай, Н. Саркисянай хүтэлбэрилдэг бригаданууд, мастер Т. Котовагай даадаг участогай коллектив мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ дабшана. Байгша оной түрүүшын кварталай туршада вагонууд хараалагдаһан сагһаа үлүү нэгэшье зогсоогүй юм.

З. СУСЛОВА.

ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭҺЭН АЖАХЫДА

Эрхирэгэй совхозой үйлэдбэриин асуудалнууд тус ажахын директор Батоевой кабинет соо шиидхэгдэжэл байба. Эндэ эртэ үглөөнһөө хойшо нютагай луговодуудай суглаан боложо, сабшалангаа яажа харууһалха, хаана хэды шэнээн органическа утэгжүүлгэ гаргаха, энэ зорилгоор, звено бригадануудые шэнэлэн эмхидхэхэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тиигээдшье энэ ажахы хээрын сабшалангай талмайгаар яһала ехэ. Эгээл баруун захаһаа, Таряатын сабшалангһаа эхилээд, зүүлжээ Үдын голоор үргэн ехэ нуга сабшалан нэмжын харагдадаг юм. Жэшээнь, нёдондо Таряатын участок дээрэһээ хэды ехэ үбһэн абтажа, сенаж болгогдоо һэм? Одоол эндэ үбһэ сабшалга, хуряалгын үедэ шахардуу шанга үе болоһон байха, эрьежэ унатараа үргаһан тэрэ үдхэн хүсы үбһэндэ косилка, тармуурнууд хахажа мэгдэхээдэг бэлэй. Үшөө тиихэдэ Добо-Ёнхорой, Анагатайн сабшалангууд дээрэ олон мянгаад центнер үбһэтэй сомоонууд ербын бодоо һэм шуу.

Суглаанай һүүлээр директорэй орлогшо М. А. Доржиевтай соёлой байшанда хөөрэлдэбэбди.

— Луговодуудые суглуулхадаа, тэдээндээ түсэбтэ даабари үгөөд, уялгануудые абхуулаабди. Эрхим луговоднай Лука Ерофеевич Шкваров болоно. Энэ хүн нёдондо гектарай табин долоон центнер үбһэ абаа юм. Районой чемпион.

Мүнөө жэлдэ гектарай табин центнер үбһэ абаха гэжэ уялга абаба. Бэшэниинь гектар бүриһөө 25—30 центнер шахуу абахабди гэһэн уялга абанхай.

Үнеэхил набтар газараймнай үбһэн ха юм. Хорин центнер гарана. Бидэ түсэбөөр гектарай 16—17 центнер абаха гэжэ участок бүриһөө тухайлаад байнабди.

Эндэһээ тобшолол хэхэдэ Эрхирэгэй ажахыда үбһэ тэжээл элбэг ехээр хуряажа абахын түлөө мүнөөнһөө ехэ тэмсэл, оролдолго эхилэнхэй.

Мүнөө жэлдэ тус ажахын мал яһала һайнаар ондо оруулагдажа байна. Дүршэл ехэтэй зооветеринарна мэргэжэлтэд һаянай эндэ ерээд ажаллажа байнхай. Жэшээнь, мал ажал дээрэ 17—18 жэлдэ хүдэлһэн, дүршэл ехэтэй болоһон нүхэр Хамхеева ахамад зоотехнигээр ажаллана. Малшад, һаалишадай дунда ажалайнь мэргэжэлэй талаар ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулна, зохисотой заабари үгэнэ. Тиимэһээ тэрэниие гүүртэ, отарын хүдэлмэрилэгшэд дуратайгаар угтажа байдаг.

Мүн баһа ветеринарна ахамад врач шэнээр ерэнхэй.

Үйлэдбэриин талаар баян дүршэлтэй болоһон, хэдэн жэлдэ мал ажал дээрэ хүдэлһэн нүхэр Р-Д. Бадмаев энэ ажахын отделенидэ хүдэлнэ.

—Эндэһээ уламжалан манай ажахыда хүдэлдэг дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдмэргэжэлтэдэй ашаар мал ажалай һалбари яһала урагшатай болоо, хараалһан түсэбтэ даабаринууд саг сагтаа дүүргэгдэнэ, — гэжэ нүхэр Доржиев хөөрөө һэн.

Байгша оной эхинһээ тус ажахыда шэнэ — бригадна аргаар ажалаа эрхилхэ хэмжээ ябуулга эхилээ. Мүнөө түбэйнь фермэ дээрэ комплекс бии болгогдоо. 400 һаамхай үнеэд эндэнь бии. Найман һаалишад бригададань, бултадаа эбтэй зэтэйгээр хүдэлжэ гарахадаа, урдаа табиһан зорилго даабарияа сүм дүүргэнэ. Бригадна аргаар хүдэлһэн эдэнэр олоһон мүнгэеэ хоорондоо аб адляар хубаажа абана. Мүнөө эдэнэй ажал хүдэлмэрине ахалагша һаалишад Татьяна Цыбиктарова Екатерина Ринчинова хоёр ударидан, һаалишадайнгаа бүхы ажалые гурим журамтай болгоно гэхэдэ, алдуу болохогүй. Тиихэдэ ажахын партийна организаци эдэнэйнгээ дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха, асуудалда таһалгаряагүй анхаралаа хандуулжа байдаг. Эдэ үдэрнүүдтэ партиингаа ЦК-гай ноябриин плениумэй тогтоол тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэридэ бүхы агитаторнууд табигданхай гээшэ.

...Хонин ажал дээрэ түл абалгын хаһа дүүрэнтэбэ. Түрүү хонишон Бадмажаб Цыреторов зуунһаа зуун хурьга абажа шадаа. Нүгөөдэ —Дармаева, залуу хүбүүн Цыдыпов хоёр эхэ хонидой отарые даажа абаад, ехэ һайнаар түл абалгаяа түгэсхэбэ. Хоёр отарада мянга гаран хонид. Эдэнэр зуунһаа зуу шахуу хурьга абаһан байна.

Хэнэйшье мэдэһээр һаалишад, үхэршэд, хонишод лэ үбэлэй сагта ажахы бүхэнэй гол хүдэлмэри хэжэ гарадаг, амжалта туйладаг гээшэ. Тиимэһээл ниитын эмхинүүд, ажахынуудай эдэбхитэд адууһа малай үбэлжэлгын үедэ «Малшадта— онсо анхарал хандуулха» гэһэн уряа доро бүхы хүдэлмэриеэ ябуулна. Тиин бүри эртүүр Хориин районой Үдын сомоной Соведэй харьяата ниитын эмхинүүдэй гаргаһан үүсхэл хаа хаанагүй, Загарайн районой ажахынуудаар халуунаар дэмжэгдэһэн байха юм...

Һүүлэй үедэ тус совхоздо ехэ олон гэрнүүд баригдаа. Ехэнхидээ эдэ гэрнүүдтэ малшад, механизаторнууд нүүн орожо, түбхинэнэ. Эрхирэг тосхондо хоёр байратай хоёр гэр бүтэжэ байна. Эдэ барилганууд июнь болотор дүүрэхэ ёһотой. Тиихэдэ үшөө хоёр гэр баригдахаар хараалагдана. Эдэ гэрнүүдтэ мүн лэ малшад орохо юм.

Үнгэрэгшэ жэлэй декабрь һарада парткомой зүблөөн дээрэ Эрхирэгэй соёлой байшангай директорэй тоосоон шагнагдажа, үбэлжэлгын үедэ малшадые соёлойнь, һуудал байдалайнь талаар яажа хангаха тухай, сомоной Соведэй гүйсэдкомтой, соёлой хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта тусгаар график, хэмжээ ябуулгануудай түсэб зохёогдоһон юм. Тиихэдээ отара, фермэнүүдэй улаан булангуудта харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые һэльбэжэ, дайшалхы хуудаһануудые гаргажа, ном һударнуудые саг соонь һэлгэжэ байха, агитбригадануудай хэхэ хүдэлмэри, ямар лекци уншаха, медицинскэ, худалдаа наймаанай хангамжын хэмжээнүүд эмхидхэгдэхээр хараалагдаһан байгаа. Тэдэнь яһала һайнаар бэелүүлэгдээ. Жэшээнь, Ацагадай отделениин Хотогорой һаалиин фермын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда уран зохёолшо Цыденжап Жимбиевэй «Холын харгынууд», «Урасхал» гэжэ номуудаар үнгэргэгдэһэн уншагшадай конференци ехэ һонирхолтой байба.

Тиихэдэ малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үрэ дүнгөөр агитаторнууд ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тэдэнэй дунда 1946 онһоо партиин гэшүүн Цыден-Еши Ринчинович Дондуков онсо шалгарна. Тэрэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхадаа түрүүшүүлэй дүй дүршэл, хүдэлмэриин түрүү онол арга малшадай дунда тайлбарилан ойлгуулна.

Эрхирэгэй соёлой байшан нэгэдэхи отделениин хоёр фермын һаалишадта долоон хоногто нэгэ удаа ошожо, концерт наада табидаг, ханын газетэ гаргалсадаг байха юм.

Энээнһээ гадна, һаалишадаа Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театрта абаашажа, шэнэ зүжэгүүдые харуулдаг болоһониинь һайшаалтай юм. Мүн филармониин, оперо баледэй театрай артистнар эдэнэртэ саг үргэлжэ ерэжэ байдаг.

Мүн баһа библиотекэнүүд, соёл культурын талаар үнэтэ үүсхэлнүүдые гаргадаг байха юм.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

Загарайн район.

...АНАЙ ҮЕЫН ХҮН»
...н конкурсдо ерэһэн очерк

Ц. ГАЛАНОВ

ЗҮҮН-ХОЛБОО

...Е абаашаха машина... «Ураал» түхэлэй то... байба. Жолоошоднай ...й Кокшаров, Сергей ..., Буда Цыренов ...байба. ...Холбоо хүрэтэр гансал ...гурбан һара соо Эр... мульһэн дээгүүр ...р ашаа зөөдэг юм. ...н, нажартаа, намартаа ...р дээгүүр ямаршье ...н Зүүн-Холбоонтой

... Тиимэһээл жолоо... ...эндэ айхабтар хүн... ...н шухала ажал хэдэг ...оно. ...ргые баатаршалгын ...жэ дэмы хэлсэдэггүй. ...ё-гоо олон үгэдэ ду... жолоошод эндэ иигэжэ ... абяагүй, үшөө ...эндээ дуратай шэнгеэр ...нэй хераад энеэбхи...

...Холбооной хамаг ажа... ...сэл, барилгын мате... ...д нүхэ малтадаг ма... ...дай зэр зэмсэг, эдеэ ...еросин, бензин гэхэ ...ы юумэн имагтал ма... ...Ехэ газарһаа зөөлгэг...

... үдэр бүхэндэ энэ ...бури ехэл боложо бай...

... үдэр ябажа, бидэнэр ... гэжэ газарта хүрэжэ ... Эндэһээ Орлиг тос... ...р — зуун наян мо... ...харин бидэнэр мүнөө ...Холбоо ошоходоо, хажуу ... мундарганuудай ара ... Эрхүү мүрэнэй эхин ...нуур руу годирхо бо...

...ндэ холо бэшэ Буг... ...жэ хэдэхэн айлһаа бү... ...бишыхан һуурин бии. ...эдээ Нүхэн-Дабаанай ...болоно.

...ндэ палхитай гээшэнь ... Арайшье гэжэ хүл ...тогтохоор. Теэд энэнь ...гайхалгүй. Нүхэн-Да... ...ерэй далайн нюруунһаа ...нган метр шахуу үн... ...дэрта байна ха юм.

...ндэ тува гарбалтай ...саата зон ажаһуудаг. ...дэ мүнөө Тэмээлигтээ ...баатай болообди. Ор... ...дэшэлжэ ябаһан хоёр ... кузовһаа булюу үһа... ...самда абтажа, Эрхүү... ...тооной болоод

... жолоошод тэдэндэ ...һүниндөө ошобо. ...шье жолоошон нү... ...орхихогүй һайн ёһо ..., Таниһан, таняашье... ... Теэд иимэ хүшэр

[...Эхиниинь апре... ...номерто].

харгыда, сиидэм хүйтэн мульһэн дээрэ, хүнды хооһон хабшалнуудай дунда бэе бэеэ хаяжа яашье болохогүй, нэгэнэйнь нүгөөдэдөө туһалха уялга ёһониинь болохо болоно.

Бидэ үглөөдэрынь замаа саашань үргэлжэлүүлээбди. Эрхүү мүрэнэй эхиеэ абаһан Элшэн нуур хүрэжэ ябабабди. Болдог дошо. Эхиндээ харайжа гарахаар нариихан, Аха мүрэн Эрхүү мүрэн хоёр нэгэ уулын хоёр хүхэнһөө эхиеэ абадаг байна.

Эндэ нэгэ иимэ домог бии юм.

Аха Эрхүү хоёр түрэһэн гараһан эхэеэ буляалдаад, Элшэн нуурайнь шалбааг үһан эрид дорюун байжа, уур сухалаа бурьялаад, сэхэ доошоо уула хадануудые сүмэлэн, Байгал далай тээшэ харайба ха. Тиимэһээ энэ үһые **Эрхүү**, эрхэ гэжэ нэрлэһэн гэдэг.

Үнэхөөрөөшье, энэ үльгэрэй сэсэн мэргэн байһаниинь гайхалтай юм.

Манай машинануудай Зүүн-Холбоо хүрэжэ ерэхэдэ, эгээ түрүүн үхибүүд урдаһаамнай гүйлдэжэ ерэбэ.

Зүүн-Холбооной геологическа партиин начальник Владимир Петрович Табинаев өөрөө бала эдэ машинануудые угталсаба. Хэдэн хоногто эндэ машинанууд ерээгүй, тон шухала хэрэгсэлнүүд дуталдажа байһан байба.

Бидэ Табинаевтай танилсабабди. Эрид зангай шарайтай, огсом хоолойтой хүн байба.

Бидэнэр үшөө Мондодо байхадаа Владимир Петрович Табинаев тухай дуулаһан, ажал хэрэгыень яһала мэдэхэ болоһон байгаабди. Владимир Петрович 1945 ондо Эрхүүгэй Эхирид-Булгад нютагта түрэһэн. Томскын политехническэ институт дүүргээд, һүүлшын арба гаран жэлдэ энэ Зүүн-Холбоонтой тон нягта холбоотой байһан. Эндэ тэрэ зурагаадахи жэлээ начальнигаар хүдэлнэ.

Зүүн-Холбооной баялигые элирүүлгэдэ энэ хүнэй хубита горитойхон бии гэхэдэ, ямаршье алдуу эндүү болохогүй. Зүүн-Холбоо тосхон бүхыдөө шахуу шэнэ гэрнүүдһээ бүридэһэн байба. Эхин һургуули, ясли, саад, клуб, эмнэлгын пункт. Милици эндэ үгы. Магазиндань архи байдаггүй. Айл бүхэндэ шахуу телевизор, электрын пеэшэн, халуун уералай үһан, телефон.

Харин телефониинь эндэ гансал тосхон соогуураа хүдэлдэг. Ехэ газартай Зүүн-Холбоо гансал рацяар дуугаралсадаг юм.

— Эндэ газар доогуур арбан хоёр нүхэн штольни малтагдажа байнхай. Тиимэһээ зайн галай станци бараад, эндэһээ айлнуудта ууралай үһа, зайн гал оруулхада, тиимэшье хүндэ хэрэг бэшэ, — гэжэ Владимир Петрович манда хөөрэбэ.

Тиигээд Табинаев бага абяагүй байгаад, ман руу нэгэ нэгээр хаража:

— Харин телевизорнай сэхэ замбуулинһаа манда харуулна гайхалтай бээ? —гэбэ.

Энэ, үнэхөөрөөшье, гайхалтай, һонин байба. Зүүн-Холбоондо олон юумэн гайхалтай.

Эндэ өөрын түүхэшэн бии. Тэрэ хадаа Зүүн-Холбооной геологическа партиин ахалагша инженер Петр Алексеевич Рощектаев болоно. Нүхэр Рощектаев Зүүн - Холбоо тухай, эндэхи хүнүүд тухай мүнөө томохон ном бэшэжэ байна.

Петр Алексеевич һургуули, саад, зайн галайнгаа электростанциие, машинануудайнгаа байдаг шэнэ гаражые маанадта харуулба. Һүүлдэнь хада доогуур утаашань хоёр модо тухай малтагдаад байһан штольнидо асарба. Штольни руу орохынгоо урда тээ бидэнэртэ тусхай хубсаһа, каска, резиновэ сабхи үмдэхүүлжэ, гартамнай томо фонарь барюулба.

Үрэмдэгшэ-мастер Владимир Филиппович Калачевтай, проходчик Николай Константинович Туровтай болон бусадтай эндэ танилсабабди.

Газар доогуур нэгэ халаан соо тэдэнэр дүшэн сантиметр нүхэ малтадаг юм. Мүнөө жэлэйнгээ түсэбые декабриин хориндо дүүргэхэ хүсэлэнтэй.

Мүн электригүүд Трофим Сергеевич Степанов, Бутринас Альгердас Стасио гэгшэд эндэ хүдэлнэ.

Нүхэн соо агаар ехэ хэрэгтэй. Тиимэһээ электригүүдэй ажал тон шухала.

Альгердас Стасио — литов яһанай хүн. Хойто-Байгалай Шэнэ-Уоянда барилгашан байһан аад, тэрэ эндэ ерэнхэй. Мүнөө жэл табин наһа хүрэжэ, пенсидэ гарахань.

— Һаяшаг машина худалдажа абааб. Мүнөө зундаа нютагаа ошожо, нэгэ бага ябаад, һөөргөө бусахаб. Эндэхи байгаали, үһаниинь айхабтар һайн. Нютагтаа үни байжа шадахагүйб гэжэ һананаб, — гэжэ Альгердас манда хөөрэбэ.

Һүүлдэнь Хара-Нуур гэжэ газарта орэжэ, доошонь нүхэ малтажа байһан мастер, Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор шагнагдаһан, Зүүн-Холбооной партийна организациин секретарь Геннадий Федорович Дурдук гэгшын хэжэ байһан ажалые харабабди.

Эндэ хори гаран хүн хүдэлнэ. Үдэрэйнгөө даабариие хүн бүхэн зуун хорин — зуун табин процент хүрэтэр дүүргэнэд.

Зүүн-Холбоондо түрүү хүдэлмэришэд олон. Борис Ивахинов, Аюша Галсанов, Даниил Таранов, Эдуард, Альберт, Цырен-Дулма Алсыевууд, Намсарай Гомбоев, Тамара Гомбоева, Александра Машкинова болон бусад тэдэнэй тоодо ороно.

ЗҮҮН-ХОЛБООН... Анхандаа ямар нэгэ айхабтар ехэ хүсэндэ түригдөөд, газарай габаһаа бурьялан, харьялан бусалаад, бурма боложо, өөдөө шэдэгдэн гараад хүрэжэ, тойроод тогтошоһон оройнуудта нэгэшье ургамал, үндэһэн үгы, шүбгэ хаданууд үндэр набтараар шүрэтэн, хүхэ огторгойе хадхана.

Зүгөөр эдэ хаданууд дээгүүр шулуунуудһаа элбэг юумэн үгы. Эльбэмээр дулаахан эльгэн шулуун, галаар сахилдаг сахюур шулуун, шуһагүй хүйтэн өөхэн шулуунһаа эхилээд, хэнэйшье танихын аргагүй ондоо шулуунууд хаа хаанагүй газар дороһоо бултайн харагдана. Зарим нэгэ шулуунуудыень гартаа бараад үзэхэдэ, үнһэн боложо бутаршаха юм. Иимэ шулуунууд һара дээрэ бии гэдэг.

Иимэ газарнуудта мүнөө хүрьһэн сооһоонь жэбэтэй хүхэбтэр һэлмэнүүдэй, хухаршаһан годлиин олдодог байһаниинь дэмы бэшэ хаш. Мүн лэ баһа энээгүүр бэшэһэн абарга томо амитадай һөөнуудай аяар доро гүнзэгыдэ эльһэ шоройгоор хушагдан байһанаа гарадагынь, үндэгэ шанама халуун үһанай газар дороһоо үнһэнэй бурмын охитойгоор шэдэлдэгынь юун бэ гэжэ бодоод үзэхэдэ, энэ дайдын гал үһан сооһоо гаража, һүүлдэнь элдэб үе сагуудые үзэһэнэйнь үшөө нэгэ гэршэ болоно бэшэ гү?

Зүүн-Холбоондо манай долоо хоноод, гэртээ бусаха гэжэ үглөөгүүр эртэ түрүүшынгээ танил жолоошодой машинануудта һуухаяа байхада, бүхы наһаараа эндэ хүдэлһэн Борис Санжиевич Ивахинов манда иигэжэ хэлээ һэн:

—Нэн түрүүн эдэ дэлхэйһээ дайн сэрэг саража, мүн хүнэй досоо үшөө үлэһэн хобдог хэнтэг абари аашыень узуураарнь ходоро татажа хаяха хэрэгтэй. Тиигээлгүйһаа, эндэ ямаршье фабрика заводуудые, гэр байшангуудые, түмэр харгынуудые баригты, ямаршье алта мүнгэнүүдые, ашагта малтамалнуудые ологты — юуншье болохогүй. Хуу хогоосон хосорхо! —гэбэ.

Зүүн-Холбооной түмэн үеынгөө түүхэ нюусануудые үшөө хүсэд нээгээгүй, дороо даранхай зандаа, баһа нэгэ үдэрөө угтажа, үглөөнэй шэнэ наранда саһан һэхүүргэнүүдээрээ ялалзан байхадань, Борис Санжиевичай үгэ ямар нэгэн гайхамшагта үльгэрэйшын сэсэн мэргэн үреэл шэнгеэр минии шэхэндэ дуулдаа бэлэй.

ЧССР. НОВА-РОЛЕДАХИ ЗАВОД ХАДАА ЧЕХОСЛОВАКИИН ШААЖАН АМҺАРТЫН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ЭГЭЭЛ ЗАЛУУ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ НЭГЭН БОЛОНО. ЭНДЭ БҮТЭЭГДЭҺЭН ЗҮЙЛНҮҮДЫНЬ БҮХЫ ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ СУУРХАЖА, ОРОНДОО АЛДАР СОЛЫЕ НЭМЭЭНЭ. СОВЕТСКЭ СОЮЗ ЧЕХОСЛОВАКИИН ШААЖАН АМҺАРТЫЕ ЭГЭЭЛ ЕХЭЭР ХУДАЛДАН АБАДАГ. ГАНСА НОВА-РОЛЕДАХИ ЗАВОДҺОО — ЭНЭ ҺАЛБАРИИН ГОЛ ПРЕДПРИЯТИҺАА — ЖЭЛ БҮРИ ШААЖАН АМҺАРТАТАЙ ЗУУН ВАГОН СССР РУУ ЭЛЬГЭЭГДЭДЭГ. ЧССР-эй ШААЖАН АМҺАРТЫН ПРОМЫШЛЕННОСТЬ ЖЭЛ БҮРИ 100 МИЛЛИОН КРОН СЭНТЭЙ ПРОДУКЦИ ХИЛЫН СААНА ХУДАЛДАНА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ЗАВОДОЙ ЦЕХҮҮДЭЙ НЭГЭНДЭ.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

...ЦИАЛИС ОРОНУУДТА

...ШЭНЭ ГЭРНҮҮДЫЕ ТОЛЛОЛГЫН ЖЭЛ

...ШТ. Үнгэрһэн 1982 ондо Венгриин хэдэн арбаад ...н зон шэнэ гэрнүүдтэ ороо юм. Республикын ба... ...й хүсэлэл оролдолгонуудай ашаар энэ хугасаада ...а дээшэ венгер гэр бүлэ шэнэ байрануудай түл... ...а абаһан байна.

...тын хүн зон шэнэ гэрнүүдтэ илангаяа олоороо ...лэл хотын 17 мянганһаа дээшэ гэр бүлэ шэнэ ...тай болоо. Дебренен Татабани, Сегед болон рес... бусад олон хото городуудай шэнэ микрорайонууд ...жэлдэ үргэдэһэн байна.

...VI табан жэлдэ бэелүүлэгдэхэ гэр байра барил... ...программа хадаа ажалшадай һуудал байдалые саг ...һайжаруулха тухай ВНР-эй парти, правительствын ...оролдолгын толотомо гэршэ болоо. 1981—1985 ...370—390 мянган шэнэ байра баригдахаар түсэблэг... ...өө 150 мянга шахуу байра заһабарилагдаха юм. ...з табан жэлдэ хахад миллионһоо дээшэ гэр бү... ...а һайжаруулха юм.

ТАТРЫН ХАДАНУУДТА

...СЛАВА. Чехословакиин ажалшадай ехэ дуратай... ...дэг Татрын хадануудта оршодог профсоюзуудай ...н байшангууд болон аяншалгын баазануудта үбэ... ...жүүлгын хаһа эхилэнхэй. Олон тоото элүүржүүл... ...нуудта металлургическа промышленностиин хү... ...лэй шэнэ комплекс нэмээгдээ. Чехословакиин ...«Чедок» гэжэ бюрогой гостиницанууд гадаадын ..., тэрэ тоодо Советскэ Союзай айлшадые хүлеэн ...лэй спорт эрхилхэдэ тааруу зохид эрхэ байдал... ...раа Татрын хаданууд хүнүүдэй дура буляадаг

ТҮМЭР ЗАМАЙ ТРАНСПОРТЫН ХҮГЖЭЛТЭ

...ЕСТ. Августын 23-най нэрэмжэтэ машина бүтээл... ...хи завод 1100 мориной хүсэтэй электрическэ ло... ...й дизель үйлэдбэрилжэ эхилээ. Энэ машина час ... километр гаталха аргатай.

...льна экономикын эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, ...мэр замай транспорт эршэмтэйгээр хүгжөөгдэнэ. ..., 1965—1981 онуудай туршада түмэр замай тран... ...хангагдаса дүрбэ дахин дээшэлһэн, харин зайн ...тэгдаа замай утань 40 шахуугаар нэмээгдээ.

[ТАСС].

ҮЕ САГААР ШАЛГАГДАҺАН ХАРАА ШУГАМ

ХАНИ БАРИСААН, ХАРИЛСАА ХОЛБООН БА НЭГЭ НЭГЭНДЭЭ ТУҺАЛХА ТУХАЙ СОВЕТ-ФИНЛЯНДИИН ХЭЛСЭЭНДЭ ГАР ТАБИГДАҺАНҺАА ХОЙШО 35 ЖЭЛЭЙ ОЙ АПРЕЛИИН 6-да ГҮЙСЭБЭ.

Финлянди соогуур аяншалха гэбэл, Урданай харгы гэдэгээрнь ябаһан дээрэ юм. Тус оронтой бүри дүтөөр танилсаха арга олгодог дээрэһээ тэрэ булюу һайн юм. Ловис хотодо дүтэ оршодог Совет-Финляндиин барилгада имагтал энэ харгыгаар хэдэ дахин ошожо хараа һэм. Атомна энергетикын түрүүшын барилга Суомиин «Ловиса» гэжэ АЭС эндэ бодхоогдожо байгша һэн. Орон дотор үйлэдбэрилэгдэдэг электрын элшэ хүсэнэй табанай нэгэ шахуу хубиие тус АЭС үгэдэг байна. Атомна энергетикын талаар манай оронуудай хоорондохи харилсаа холбоон үргэлжэлһөөр. 1981 оной июньдэ 1000 мегаватт хүсэтэй шэнэ АЭС-эй техническэ проект хамтаараа зохёон табиха тухай хэлсээндэ гар табигдаа һэн.

Тиин мүнөөдэр бидэ Ловис хүрэтэр аяншалангүй, харин гүрэнэй акционернэ бүлгэмүүдэй нэгэн — «Валмедэй» судоверфь ошожо харяабди. Тус фирмэ манай оронтой нягта холбоотой болоһоор үнинэй юм. Совет захилаар «Магнитогорск», «Комсомольск» гэһэн ашаанай томо суднанууд эндэ бүтээгдэһэн. Тус түстаа 36 мянган тонно үһа түрисэтэй «Юлиус Фучик» ба «Тибор Самуэли» гэһэн лихтеровозууд һанаа сэдьхэлдэ бүри ехээр хадуугдадаг.

«Валмет» бүлгэмдэ Советскэ Союзһаа ороһон захилнууд мүнөөшье олон. Хуурай ашаанай 5 арктическа судна СССР-тэ бүтээхэ тухай хэлсээнүүд бэелүүлэгдэжэ байнхай. «Нижневятск» гэжэ түрүүшынь судна мүнөө жэлэй январьда захилшадта тушаагдаа һэн. Тус суднада нэрэ олгохо баяр ёһолол дээрэ Финляндиин премьер-министр Калеви Сорса үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай захилаар Финляндиин верфьнүүдтэ суднануудые бүтээлгэ «манай оронуудай хоорондохи худалдаа наймаанай — экономическа харилсаа холбооё улам хүгжөөлгэдэ туһа нэмэри болохонь дамжаггүй» гээд тэмдэглээ һэн.

Судна бүтээлгэ Финляндиин эгээл шухала промышленна һалбаринуудай нэгэниинь болоно. СССР-эй саг үргэлжын нягта холбоотой байһаниинь тус һалбариие хүгжөөлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэдэг. Манай орондо зорюулагдажа Хельсинкидэ «Вяртсиля» фирмын верфьнүүдтэ эгээл элдэб янзын ледоколнууд, Туркуда — мүнөөнэй пассажирска теплоходууд баригдаһан байна. Тиихэдэ Раумадахи «Холлминг» фирмэ совет мэргэжэлтэдтэй хамта «Академик Мстислав Келдыш» гэһэн эрдэм-шэнжэлэлгын онсо шухаг судна бүтээгээ һэн.

Гэхэтэй хамта СССР-эй ба Финляндиин хоорондохи харилсаа холбоон бусадшье шэглэлнүүдээр хүгжөөгдэнэ. Эдэнь гэбэл, Ловистахи АЭС, манай ороной техническэ туһаламжаар Ботническа тохойн эрье дээрэ Раахта баригдаһан Хойто Европо дотороо эгээл томо металлургическа комбинат, жэл бүри 1 миллиард шахуу кубометр совет байгаалиин газай Финлянди дамжуулдаг хоолой сорго, «Тахколуото» ба «Кристина» гэһэн дулаанай электростанцинууд болоно.

Совет-финляндиин хилэ үнэхөөрөө амгалан тайбан байдалай ба хани барисаанай хилэ болонхой. Манай ороной газар дайда дээрэ Финляндиин фирмэнүүд болон эмхинүүдэй туһаламжаар Пяозерскэ леспромхоз, Светогорскэ целлюлозо-саарһанай комбинат, Таллинда, Ленинградта, Выборгдо гостиницанууд, баригдаа, баригданашье. Уренгой—Ужгород гэһэн газ дамжуулха хоолой сорогын трассада хэрэглэгдэхэ байрын ба үйлэдбэриин гэрнүүдые Финлянди эльгээдэг.

Гэбэшье Карелиин АССР-эй хойто зүгэй Костомукшадахи хани барисаанай барилга илангаяа сэдьхэлдэ хадуугдамаар юм. Эндэ хоёр ороной хамтын оролдолгоор ашагта малтамал шанаржуулгын мүнөөнэй комбинат ба город бодхоогдсно. Би энэ барилга дээгүүр хэдэ дахин ябаһан, ажал хэрэгыень хараһан байнаб. Комбинадай түрүүшын ээлжээн ашаглалгада үгтэнхэй, хоёрдохи ба гурбадахинь баригдажа байнхай.

СССР Финлянди хоёрой хоорондохи харилсаа холбоон түсэбэй ёһоор батаар хүгжөөгдэнэ. 1995 он хүрэтэрхи үедэ худалдаа наймаанай-экономическа, промышленна ба эрдэм техникын талаар харилсаа холбоое хүгжөөхэ удаан болзорой программада 1977 ондо түрүүшынхеэ гар табигдаа һэн. 1950 ондо хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаанай талаар эрьесэ 54,9 миллион, 1975 ондо 1.775,5 миллион түхэриг болоһон байгаа һаа, нёдондо жэлдэ 5 миллиард түхэригһөө дээшэ болоһон байна. Капиталис гүрэнүүдтэй СССР-эй бэелүүлдэг худалдаа наймаанда ФРГ-гэй удаа хоёрдохи һуурииe Финлянди эзэлдэг. Өөрынгөө ээлжээндэ Советскэ Союз 1974 онһоо хойшо худалдаа наймаанай талаар Финляндиин томо партнерынь болонхой. Финляндиин гадаадын худалдаа наймаанай бүхы хэмжээнэй дүрбэнэй нэгэ шахуу хубинь СССР-тэ хүртэдэг юм.

1948 оной апрельдэ гар табигдаһан хани барисаан, харилсаа холбоон ба нэгэ нэгэндээ туһалха тухай хэлсээн хоёр хүршэ ороной али алиндань ашатай туһатай харилсаае үрэ түгэсөөр хүгжөөлгын үндэһэниинь болодог юм. Совет-финляндиин олон талын харилсаа холбоон хадаа ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршохо гол ёһонуудай аша үрэтэй ба нүлөө ехэтэй байлгын жэшээ болодог. Хэлсээндэ гар табилга хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаануудта үндэһэн хубилалта оруулаа һэн. Дайнай һүүлээрхи Европодо тус документ уласхоорондын — хуулиин түрүүшын документнүүдэй нэгэниинь болоо һэн. Нэгэ нэгэнэйнгээ бэеэ дааһан байдалые ба газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые, адли тэгшэ эрхые хүндэлхэ, дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархагүй, хүсэ хэрэглэхэгүй, али алиндаа ашатай туһатай харилсаа холбоо бэелүүлхэ гэһэн гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай шэнэ үндэһэ һуури баталагдаа һэн.

Хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалганууд һайн заншал болонхой. Эдэнь хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаа холбоо бүхы талаһаань хүгжөөлгэдэ тон ехэ нүлөө үзүүлдэг. У. К. Кекконенэй президентын тушаалда байха үедэ байгуулагдаһан энэ шухала заншал үргэлжэлүүлэгдээ. Нёдондо жэлэй январьда һунгагдаһан президент М. Койвисто Советскэ Союз дүрбэ дахин ерэжэ ошоо. Хани барисаан, харилсаа холбоон ба нэгэ нэгэндээ туһалха тухай хэлсээнэй бата үндэһэ һуури дээрэ совет-финляндиин харилсаа холбооной элдэб һалбаринуудаар амжалтатайгаар хүгжэжэ байһаар сэдьхэлээ ханажа байһаниинь Москвада КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андропов М. Койвисто хоёрой хөөрэлдөөнэй үедэ элирээ һэн.

Совет ба финн арадуудай харилсаануудта тус договорой түүхэтэ үнэ сэнтэй ба удаха шанартай байһые үнгэрһэн 35 жэл үнэшэмөөр харуулаа. Тус договор хадаа Европын хойто хубида эб найрамдал бэхижүүлхэ шухала нүхэсэл болодог, Европо түбидэ аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зорилгонуудта харюусадаг, уласхоорондын шахардуу байдалые һуларуулха хэрэгтэ туһа болодог юм.

Н. ГОРБУНОВ.
[ТАСС].

Хельсинки—Москва.

«БУРЯАД ҮНЭН»
газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр

„МАЛШАДАЙ БАЙРА ТУХАЙ АНХАРАЯЛ“

Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон, КПСС-эй райкомой гэшүүн Ябжановагай нимэ гаршаггай бэшэг оонгшо оной январь һарада манай газетэдэ толилогдоо һэн. Манай колхозой малшадай олонхинь сэхэ фермэ болон отаранууд дээрээ ажаһууна. Теэд ямар байрануудта ажаһууна гэжэ һананат? Хуушаршаһан, муухан, дулаа барихагүй гэрнүүдтэ тэдэнэр ажаһууна. Гэртэнь оросоолтнай, үүдэндэнь заатагүй хүнжэл үлгөөтэй, хана болон сонхонуудынь сэнтэшэһэн байха гэжэ тэрээн соонь хэлэгдэһэн байгаа.

Түнхэнэй районой агропромышленна нэгэдэлэй соведэй түрүүлэгшэ А. А. Сымослов газетымнай редакцида нимэ харюу эльгээбэ:

Коммунист Г. Ябжановагай бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтанууд тон зүб. Үнэхөөрөөшье, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой олонхи малшад 1950-аад оноор баригдаһан хуушан, муу гэрнүүдтэ ажаһууна. Фермэ, отаранууд дээрэ жэл бүри хоёр квартиратай байрын 5—6 гэр барихаар Гүрэнэй банкһаа урьһаламжын үгтэбэшье, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй хэмээр барилга мүртэй һайнаар хэгдэнэгүй. Колхозой прораб С. Ж. Шойбоновто шанга зэмэ тохогдоо. Байгша ондо хониной отаранууд дээрэ хоёр квартиратай байрын 7 гэр барихаар, малшадай байдаг хуушарһан гэрнүүдтэ капитальна заһабарилга хэгдэхээр хараалагдаад, хүдэлмэри хэгдэжэ эхилэнхэй.

УЛАСХООРОНДЫН ВЫСТАВКЭНҮҮД

1983 ондо уласхоорондын 19 выставкэ манай орон дотор үнгэргэгдэхэ юм: һалбариин 4 томо, тус шэглэлтэй 14 ба СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай 1 выставкэ. Майн 25-һаа июниин 8 болотор Москвада «Автоматизаци-83» гэһэн ехэ выставкэ үүдэеэ сэлихэ. 30 гаран гүрэн тэрээндэ хабаадаха. «Хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ автоматизациин үүргэ» гэһэн уряа доро үнгэргэгдэхэ выставкэдэ үйлэдбэриин технологическа хүдэлмэриие автомадаар хангаха талаар амжагдаһан шэб шэнэ түйлалтанууд харуулагдаха юм.

Июлиин 13-һаа 27 болотор Москвада полиграфическа техникын «Инполиграфмаш-83» гэһэн уласхоорондын выставкэ үнгэргэгдэхэ. Барлалгын машинанууд, хабтаһалдаг түхеэрэлгэ, тэрэшэлэн полиграфическа бусад материалнууд, хамһабариин түхеэрэлгэнүүд тэрэнэй стендүүдтэ табигдаха юм.

Манай орон дотор үнгэргэгдэдэг шэнжэлэлгын ехэ хүдэлмэри, эрдэмтэдэй гайхамшагта түйлалтанууд, совет эрдэм ухаанай уласхоорондын оршондо нэрэ хүндэтэй байһые гэршэлнэ. Тиимэһээ сентябрь һарада Москвада үнгэргэгдэхэ уласхоорондын «Эрдэм ухаан-83» гэһэн выставкын олоной һонирхол татаха байһаниинь ойлгосотой.

Нүүрһэ олзоборилгоор дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлдэг Советскэ Союз нүүрһэнэй промышленностьда хэрэглэгдэдэг машинанууд болон автомат хэрэгсэлнүүдэй уласхоорондын выставкэ хоёрдохёо эмхидхэнэ. «Шулуу нүүрһэн-83» гэһэн тус выставкэ Донецкдэ август, сентябрь һарануудта үнгэргэгдэхэ юм.

Алма-Ата хотодо «Үнгэтэ металлурги» гэһэн выставкэ нээгдэхэ. Нефтиин болон газай скважина үрэмдэлгын ба ашаглалгын түхеэрэлгэнүүдэй «Нефтегаз-83» гэһэн выставкэ Бакуда харуулагдаха байна. «Автосервис-83» гэһэн выставкэ, мүн мяханай ба һүнэй промышленностьда хэрэглэгдэдэг түхеэрэлгэнүүдэй, приборнууд болон амһартын материалнуудай харалга Киевтэ эмхидхэгдэхэ байна.

Н. КОТЛЯРОВ,
(АПН).

ТАСС АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани тухай гадаадын хэблэл мэдээсэнэ. Тэрээн дээрэ ажахын болон социально-соёлой байгуулалтын, аха дүү социалис оронуудтай СССР-эй харилсаа холбооё бэхижүүлхэ, Советскэ Союзай эб найрамдалта гадаадын политикые залан шууд бэелүүлхэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ гээд «Нойес Дойчланд» (ГДР) тэмдэглэнэ.

Дай жүрөөдэхэ һанаашалгадаа бүри хэтэрһэн Сагаан байшангай толгойлогшын бодолгүй ба харюусалгагүй ябадалда КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой «Правдын» корреспондентын асуудалнуудта үгэһэн харюунууд ёһотой сохилто болоо гээд Болгариин «Народна Армия» бэшэнэ. Эдэ харюунуудынь бүхы дэлхэйн, тэрэ тоодо Холбоото Штадуудай үргэн олониитэдэ һайшаагдаа гээд газетэ тэмдэглэнэ. Ю. В. Андроповой харюунуудые иигэжэ анхарһаниинь ойлгосотой, юуб гэбэл хүн түрэлтэнэй хуби заяан тухай хэлэгдэнэ бшуу, гээд газетэ заана.

Баруун Европын оронуудта ядерна дайе буруушааһан хүдэлөөнүүдтэ олон тоото материалнууд зорюулагдана. Хүдэлөөндэ хабаадагшад далита ядерна ракетэнүүдые тараан тодхоохо түсэбүүдые эрид шууд буруушаана гээд Японой «Акахата» онсолон тэмдэглэнэ.

Дүтын Зүүн зүгтэ хёмороо зүришэлдөөнүүдэй бүри һүжэржэ байһан үшарһаа Совет правительствын хэһэн мэдүүлгэдэ хэдэ хэдэн газетэнүүд үндэр сэгнэлтэ үгэнэ. Энэ мэдүүлгэнь хадаа Сири тушаа эзэрхэг түримхэй һанаашалгануудаа Израилиин «аюулгүй байдалые хамгаалха» тухай хүсэл оролдолгоор сагааруулхые оролдодог Тель-Авивай худал хуурмаг баталамжануудые эрид шууд элиршэлнэ гээд Венгриин «Непсабадшаг» бэшэнэ. Израилиинхидай Сиридэ харша эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые бэлдэхэдэнь Вашингтон туһална гээд Монголой «Үнэн» заана.

ЮАР-ай правительствын бэлдэжэ байгааша «Конституциин хубилалтануудаар референдум» гээшэнь тус орондо ажаһуудаг африкан олонхи хүн зондо харша расис хуулинуудые улам шангадхаха зорилготой юм гээд «Таймс» мэдээсэнэ.

ПАРТИИН ДОЛООН ХОНОГ

БАМАКО. Малиин арадай демократическа союз гэдэг партиин (ДСМН) ниитэ национальна недели Малиин Республикын ниислэл хотоло дүүрэбэ.

Бүхы ороной партийна организацинуудта олоной хабаадалгатай политическэ митингнүүд, суглаанууд, шэнэ гэшүүдые ДСМН-дэ абалгын баяр ёһолол болоһон, фотовыставкэнүүд эмхидхэгдэһэн, кино харалганууд үнгэргэгдэһэн байна.

Партиин долоон хоногой үедэ ороной үргэн ниитэ ажалшан арад ДСМН-эй ажал ябуулгатай, программатай дүтөөр танилсаһан байгаа.

Сэрэгэй засаг захиргаанай 11 жэл соо зонхилһоной һүүлээр Малиин арад дүрбэн жэлэй урда тээ ДСНМ-иие байгуулхын түлөө һанамжаяа мэдүүлээ һэн. Республикын президент Мусса Траоре тэрэнэй генеральна секретаряар һунгагдаһан байгаа. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ партиин эмхидхэл бэхижэжэ, ехэ политическэ хүсэн болоһон байна.

Бусад оронуудай түрүү үзэлтэй эмхинүүд ба партинуудтай энэ залуу партиин холбоо барисаан хүгжөөн бэхижүүлэгдэнэ, КПСС-эй ба ДСМН-эй делегацинууд хоорондоо ябалсажа байдаг.

БУУ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ ХУРЯАЛГЫН КОМИТЕДТЭ

ЖЕНЕВЭ. США болон тэдэнэй союзнигуудай хархис хараа шэглэлээ удаан саг соо бэелүүлһэнэй һүүлээр буу зэбсэгүүдые хуряалгын комитедтэ нимэ тодорхой асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые хэхын тула тусхай хүдэлмэришэ органууд эмхидхэгдэн байгуулагдаба. Ядерна буу зэбсэгүүдые туршалгануудые бүгэдэ ниитээрээ бүрин хүсэдөөр хорихо, химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, радиологическа буу зэбсэгүүдые хорихо, ядерна элшэ хүсые хүгжөөлгын аюулгүй байдалые хангаха тодорхой асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхэ байна. Эдэ асуудалнуудаар СССР болон бусад социалис гүрэнүүдэй оруулһан тэнсүүритэй, бодото дурасхалнууд хөөрэлдөөнүүдэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдахаар бэлэн болгогдонхой гээд тэмдэглэхэ шухала. Уласхоорондын зохихо хэлсээ баталхын тула эдэ хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхэ.

Буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнуудаар НАТО-гай хараа шэглэлые дэлхэйн олониитэ эрид буруушаана. Хөөрэлдөөнүүдтэ һаад тойбо ушаруулжа байһан Вашингтоной хараа бодолые уласхоорондын олониитэ дураа гутан шүүмжэлнэ.

Ядерна дайе зайсуулан сараха гэһэн шухала, хойшолуулашагүй зорилгые бэелүүлхын тула бүхы хүсэлэл оролдолгонууд гаргагдаха ёһотой гэжэ һайн һанаатай бүхы хүнүүд эрилтэ табина.

ВЕНГРИИН НАЦИОНАЛЬНА ҺАЙНДЭР

БУДАПЕШТ. Национальна һайндэрөө — фашис булимтарагшадһаа оронoo сүлөөлһөөр 38 жэлэй ойе Венгриин ажалшад тэмдэглэбэ. Промышленна предприятинуудай ба хүдөө ажахын коллективүүд энэ һайндэртөө ехэ бэлэг бэлдэһэн байгаа.

Венгриие сүлөөлгын үдэр хадаа совет-венгер эбдэршэгүй бата хани барисаанай һайндэр болоно гэжэ ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь К. Немет Венгриин радио ба телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

Фашизмые бута сохилгодо шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн совет арадай ба тэдэнэй шэн зоригто армиин баатаршалгата хэрэгүүд, түйлалтанууд венгер арадай дурасхаалда хэтэдээ мүнхэ юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

ВЕНОГУУДЫЕ ТАБИНА

БУДАПЕШТ. Фашис булимтарагшадһаа Венгриие сүлөөлһөөр 38 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Будапештдэхи Эрхэ сүлөөгэй талмай дээрэ сүлөөлэгшэ совет сэрэгшэдтэ бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ веногууд табигдаһан байгаа. ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар, ВНР-эй Президиумэй Түрүүлэгшэ П. Лошонци, ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Лазар, ороной партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадаһан байна.

Оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааһан байдалай түлөө Венгриин тэмсэлшэдтэ зорюулагдажа, ниислэл хотын Геройнуудай талмай дээрэ бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ мүн лэ веногууд табигдаһан байгаа.

ҺЭРГЭЭГДЭҺЭН ГАЗАР

ХАНОЙ. Американ болон дахуулнуудай сэрэгүүдһээ Данангые сүлөөлһөөр найман жэлэй ойтой дашарамдуулан, КПВ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Ле Зуан Түбэй Вьетнамдахи Куангнам-Дананг провинцида ерэбэ. Американ эзэрхэг түримхэйшүүлэй галдажархиһан Дьенбан уездэдэ хүрэһэн байгаа. Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ уездын ажалшад үндэр үрэ дүнгүүдые түйлана.

СРВ-гэй хүтэлбэрилэгшэ партийно-ажахын эдэбхитэдтэй уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, американ империализмын эзэрхэг түримхэй ябуулгануудай хойшолонгуудые усадхалгада партийна организациин ехэ амжалтануудые түйлаһыень тэмдэглээ.

Коммунис партиин VI съездын хараалһан шэглэлые провинциин партийна организаци бодото дээрэнь зохёохы ёһоор бэелүүлжэ байна гэжэ Ле Зуан мэдүүлбэ.

ХОЁР ЗУУН ЖЭЛЭЙ АЛДАР СОЛО

ЛЕНИНГРАД. 200-дахи сезоноо тэмдэглэхэеэ байһан С. М. Кировэй нэрэмжэтэ академическэ оперо болон баледэй театр оронойнгоо соёл культурын үльгэр туужада ехэхэн хубитаяа оруулһан байна.

Оперо болон баледэй искусствада энэ театр түрүүшын харгы нээһэн болоно. М. Глинкын «Иван Сусанин» гэһэн оперые түрүүлэн найруулан табижа, ород классикын эхин табигдаһан байгаа. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо П. Чайковскиин «Пиковая дама», М. Мусоргскиин «Борис Годунов» дэлхэйн оронуудай сцена дээрэ табигдаһан, энэ театрай байшан соо Ф. Шаляпинай бас бүдүүн хоолой зэдэлээ һэн.

Мариинска театрта (түрүүн иимэ нэрэтэй байһан) ородой хореографиие һэльбэн шэнэдхэһэн М. Петипэй бэлиг һалбаран хүгжэһэн байха юм. Тэрэнэй найруулан табиһан П. Чайковскиин «Лебединое озеро», «Спящая красавица», А. Глазуновой «Раймонда» баледүүд түүхэдэ симфоническа баледэй үе сагые нээһэн болоно.

Агууехэ Октябрь театрта шэнэ арга боломжонуудые олгоо. «Красный мак» гэжэ Р. Глиэрэй түрүүшын совет балет энэ театрай сцена түрүүшынхиеэ табигдаһан юм. О. Чишкогой «Броненосец Потёмкин» оперо хүгжэмтэ театрай түүхые баяжуулаа. Мүнөө А. Петровой «Маяковский» гэһэн оперо бэлдэгдэнэ.

Дэлхэйн олон оронуудай түлөөлэгшэд И. Богачева, В. Морозова, Г. Ковалева, С. Лейферкус, И. Колпакова, Л. Кунакова гэгшэдэй бэлиг шадабаритай танилсаһан байха...

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. «Мертвые души» опероһоо хэһэг. Чичиков — РСФСР-эй габьяата артист С. Лейферкус; 2. «Спящая красавица». РСФСР-эй габьяата артистка Л. Кунакова.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭРМЭЛЗЭЛ, ОРОЛДОЛГО

82 наһатай Иннокентий Алексеевич Далбаев урданайхидаал адли залуу зандаа шог зугаатай хөөрүү юм. Мүнөө тэрэ залуушуулда үнгэрһэн сагай түүхэ, дурсалгануудаа, илангаяа Совет засаг, түрүүшын хамтын ажахынуудай тогтожо байһан үе тухай тэрэ хөөрэдэг.

Иннокентий Алексеевич Эрхүүгэй областиин Усть-Ордагай Буряадай автономито округой Боохоной районой Янгууд нютагта, үгытэй бүлэдэ түрэһэн намтартай. Бага балшар наһандаа хүшэр хүндэ, ямаршье эрхэгүй гуугал тулюур байдал үзэһэн тэрэ, һургуулида һурадаг һаа гэжэ нэгэнтэ бэшэ һанадаг бэлэй. Бага яһатаниие мүлжэжэ, дарлажа байһан хаанта засагай унажа, Россиин бүхы арадуудта эрхэ сүлөө, һайхан ажабайдал үгэһэн Советүүдэй засагай тогтоходо, Иннокентий эхин һургуули дүүргээ һэн. Тэрэ хатуу хорёод оной шанга үедэ юрын буряад хүбүүнэй дээдэ эрдэмтэй болохо гээшэ тиимэшье бэлэн эрэг бэшэ һэн ааб даа. Теэд бэрхэшээлнүүдые тоонгүйгөөр Иннокентий хүбүүн Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй рабфакта орожо, 1925 ондо дүүргээд, Бурят-Монголой Республика хүдэлхэеэ ерэһэн түүхэтэй.

Ерэмсээрээ Буряад ороной хүдөө нютагуудаар, илангаяа Хориин, Сэлэнгын, Усть-Ордагай буряад автономито округой Боохонои Эхирид-Булагадай, Оһын районуудай һууриин тосхонуудта Совет засагые тогтоохо хэрэгтэ нийтэ-политическэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр оролсоо һэн.

—Оһын районой ревкомдо хүдэлжэ байһан үе мүнөө эли тодоор һанагдадаг, — гээд Иннокентий Алексеевич тэрэ холын үйлэ хэрэгүүдые һанан һанан хөөрэдэг. — Тиихэдэ нютагай баяшуул, лама болон бөөнэрэй элдэб муухай аашa, элдэб эсын ябуулгануудые гаргаһан, мунхаг һүзэгтэй хүн зониие айлгаха, эдэбхитэдые занахаһаа байтагай, алаһан тоолошогүй олон ушарнууд һанагдадаг. Хүлгөөтэ тэрэ үедэ Е. Лосев, К. Шантанов, П. Богданов гэгшэдтэй хамта хүдөө нютагуудаар ябажа, Совет засагай тэмсэлэй эдэбхишүүлые дэбжүүлдэг һэмди. Мүн тиихэдэ шэнэ байдалай түлөө үнэн сэхээр тэмсэхыень сүглаан, митингнүүд дээрэ уряалдаг, нэгэ үгөөр хэлэбэл, Ленин багшын һургаал заабариие бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдодог бэлэйбди, — гэжэ партиин ветеран хөөрэнэ.

Һүүлээрнь И. А. Далбаев Буряад орондо ерэжэ республикын Совнаркомой гүрэнэй түсэбэй таһагта С. Я. Ербановатай хамта хүдэлһэн байха юм.

1930-аад онуудта И. А. Далбаев Сэлэнгын райсоведэй гүйсэдкомой түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшээр хүдэлхэ үедөө ВКП(б)-гэй райкомой түлөөлэгшэ һэн тула хүдөө нютагуудта хамтын ажахынуудые эмхидхэхэ хэрэгтэ, нютагай баяшуул, ламанарай бүһалгаа дарлалгада тэрэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһан. Удаань Эрхүүгэй областиин Алайрай, Эхирид-Булагадай районуудай һургуулинуудта юрын эрдэмэй багшаар хүдэлһэн байха. Залуу багша үетэн нүхэдэйнгөө һураха таряашадай һургуулинуудые (ШКМ) эмхидхэжэ, үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүлэй дунда эрдэм мэдэсын эхин хэшээлнүүдые үнгэргэдэг байһан юм.

Удаань Иннокентий Алексеевич Улаан-Үдын барилгын кооперативай түрүүлэгшээр, Госбанкын Советскэ районой отделенидэ, стройбанкда удаан саг соо хүдэлөө һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хатуу шанга жэлнүүдтэ Дотоодын хэрэгүүдэй министерствэдэ хүдэлһэн байна. Эрхүү, Улаан-Үдэ, Шэтэ, МНР-эй Улаан-Баатар хотонуудта шухала объектнүүдые барилгада ахалагша инженерэй түшаалда Далбаев бүхы мэргэжэл шадабаряа харуулжа, баян дуршэлөө хэрэглэһэн юм.

Иннокентий Алексеевич мүнөө наһанайнгаа амаралтада гаранхайшье һаа, гэртээ миин һуудаггүй... доо хүн зоной ... даг. И. А. Далбаев хэдэн жэлэй туршада Улаан-Үдын почтамтда Залуушуултай, һур...тай уулзажа, Буряадтаа Совет засагай ...һон тухай һонирхолтой дурсалгануудые ...лөө сагаа тэрэ ... байдаг.

Б. С...
1941 ...
КПСС-эй ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ...баев.

ТҮРҮҮШЫН ВЫСТАВКЭ

Таксимо һууринай би барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын байгуулагдаһаар 3 жэлэй баярта зорюулагдаһан фото-зураг буулгаха дуратайшуулай түрүүшын выставкэ Таксимодо нээгдэбэ.

Элдэб мэргэжэлтэй, наһатай хүнүүдэй фото-зурагууд түрэл хото, түрүү ажалшад болон оршон тойронхи үзэсхэлэнтэ байгаали тухайгаа хөөрэнэ. В. Головин, А. Зуев, Г. Монастырев гэгшэдэй буулгаһан зурагууд олоной һайшаалда хүртэнэ. Илангаяа үнинэй пейзажист, репортёр В. Войноловичой зурагууд нарин нягта шадабаряараа, гүнзэгы удхааараа онсо шалгарна.

В. ИВАНОВА.

ТУДХАЛТЫН МАЛШАД...

Утаатын соёлой байшангай «Уран дүшэ» гэжэ агитбригадынхид Далахайн совхозой малшадай байрладаг Тудхалта гэжэ холо газарай долоо, найман фермээр ябаба.

Тэдэнэй программа буряад дуунуудһаа, хатарнуудһаа бүридэнэ. Алеви... даевагай, Дэнсэма ...ловагай, Виктор Ба... Надежда Падмитовагай сэдхэһэн дуу, хатарнууд, сценкэнүүд малшадта ...гаяа халуунаар угта...

Н. НАМСАР...
Захаамин

Нютаг нютагай һонин

ЗЭДЫН РАЙОНД...

ҮХИБҮҮДЭЙ НОМОЙ ДОЛООН ХОНОГ

Хабарай амаралтын үдэрнүүдтэ үхибүүдэй номой долоон хоног Петропавловкада үнгэржэ, бага ба дунда наһанай һурагшадай, багшанарай болон түрэлхидэй анхарал татаһан байна.

Номой долоон хоногой нээлгын үдэр районно библиотекын хүтэлбэрилэгшэ Р. Е. Жилинская үхибүүдэй номой хэблэл, үхибүүдэй дуратай уран зохёолшод тухай хөөрэлдөө үнгэргөө. Удаань Петропавловкын найман жэлэй һургуулиин ород хэлэ, литературын багша Г. И. Дементьева үгэ хэлэхэдээ, үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ номуудай дууюгадаг үүргэ дээрэ тогтоһон байна. Түрэлхидэй зүгһөө П. А. Иванова үгэ абажа, Аня Соня хоёр басагадаа яажа үзэгтэ оруулһан тухайгаа хөөрөө.

Петропавловкын дунда, найман жэлэй һургуулинууд, районой пионернүүдэй байшангай оёдолой — кукольна театр болон уран һайханай бусад бүлгэмүүд дуунай ба шүлэгэй конкурсдо, концертнүүдтэ хабаадалсажа, номой һайндэрые шэмэглээ.

О. ДУНАЕВА.

ЭДИР УРАН БЭЛИГТЭН

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ районой дунда болон найман жэлэй һургуулинуудай уран һайханай бүлгэмүүдэй харалга үнгэрбэ.

Мүнөө жэлэй уран һайханай харалгада хабаадалсаһан бүлгэмүүдэй тоо олон болоо гэжэ тэмдэглэлтэй. Петропавловкын, Алцагай дунда, Дээдэ Ториин найман жэлэй һургуулинууд гүнзэгы удхатай, олон жанрнуудһаа бүридэһэн концертнүүдые харуулаа. Илангаяа Алцагай дунда һургуулиин хатарай бүл... Примлеевагай дуун... ропавловкын ба Тори... гуулинуудай хатарай ...мүүд жюриин үндэр ...тэдэ хүртэбэ.

Петропавловкын дун... гуулиин уран һайхан... лектив нэгэдэхи һуури... ража, Зэдын районой ... гэгээрэлэй таһагай Хү... лэй грамотаар, 500 т... шангаар шагнагдаа. У... һууринуудта гараһан ... ба Ториин уран һайхан... лектив Хүндэлэлэй гр... мүн лэ тус тустаа 400, ... хэриг шангаар урма... даа. Найман жэлэй һур... нуудай дунда Петро... кын ба Дээдэ-Ториин ... мүүд шалгаржа, Хү... грамотаар, 400, 300 ... гөөр шагнагдаһан ба...

Т. КОЛО...

ХҮН БА байгаали

ЖЭРХ...

«Эреэн гүрөөһэнтэй түрэлтэй» гэжэ жэрхиие хүн зон шоглон һагад нэрлэдэг. Модонһоо модондо һүрэн абирдаг, эшхэрсэгээдэг, дорюун зантай энэ амитанай эреэн гүрөөһэнтэй адлишуу зурууд һудалтай арһатай юм.

Буряадаймнай ой тайгада олоор амидардаг жэрхи уданшьегүй үбэлэйнгөө бүхэ нойрһоо һэрихэнь гээшэ. Жэрхиин бэе аршалан тэрьелхэ, аюулые һэргылхэ ушарнууд олон юм. Юуб гэхэдэ, жэрхи олон дайсадтай. Жэгүүр далита мяхашан шубуудһаа гадна дүрбэн хүлтэй ан амитад жэрхиие гэнэдүүлэн добтолжо, хүнэһэн хоол болгожорхидог. Гэбэшье бэрхинүүд ой тайгадамнай эгээл олоор ажамидардаг амитад мэдээжэ. Байгаалида дуратайшуул жэрхиие үдэсэ һайнтай, долоон голтой гэжэ дэмы хэлээгүйнь эндэһээ ха. Сагай уларилай бэрхэшээл, хоолгүйдэлгэ гэхэ мэтые тэсэмгэйгээр дабажа гарадаг.

Эмэ жэрхи зунай туршада хоёр-гурба дахин түрэдэг, түрэхэ бүреэ арба-арбан зулзага гаргадаг. тэдэнээ һүөөрөө тэжээдэг.

Һонирхолтойнь гэхэдэ, зулзагануудынь хоёр-гурбан неделиин үнгэрхэтэй сасуу өөһэдөө эдеэ хоол бэдэржэ амидарха шадалтай болодог. Богонихон болзорто бэежээд, ехэжээл болохотойгоо сасуу зулзагалжа эхилдэг.

Хоолсо өөрөө олохо шадалтай болоһон жэрхи оролдосотой нэтэрүүгээр байра байдалаа түхеэржэ захалдаг. Томо монсогор шулуунуудай, дархиин хоорондуур гүнзэгы нүхэ малтажа, үбэлжэлгэдэ бэлдэдэг юм. Удаань хүйтэнэй хаһада хэрэгтэй болохо эдеэ хоолой нөөсэ суглуулдаг. Эгээл дуратай хоолынь гэхэдэ, хушын һамар болоно. Арбан хоёр килограмм хүрэтэр һамар бэлдэжэ нөөсэлдэг.

Ерээдүйнгөө үбэлжэлгэдэ бүхы анхаралаа хандуулһан жэрхи һамар бэлдхэгшэдтэ дүтэхэнэ һүндэлхэ дуратай. Юуб гэхэдэ, хүнүүдэй обёоронгүй байхада, сохигдоһон һамар һэмээхэнээр хулгайлхадаа бэрхэ бшуу. Бүри убайгүйхэнүүдынь саад огородуудта орожо «дээрмэшэлдэг». Эгээл иимэ зорилготойгоор бишыхан жэрхиин манай саадта ороод, «олзоборилго» тухай ...

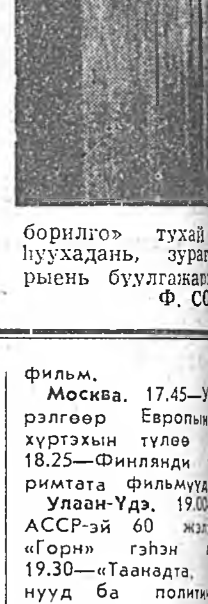

...һуухадань, зураг... рыень буулгажа...

Ф. СО...

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

СССР-эй ЧЕМПИОН

Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө ээлжээтэ мүрысөөн Украинын ССР-эй Запорожи хотодо болобо. Ороноймнай бүхы шахуу союзна республиканuудай 130 гаран залуу барилдаашад энэ мүрысөөндэ хабаадажа, хаба шадалаа туршаһан, мэргэжэл шадабаряа лээшэлүүлһэн байгаа. Тэдэнэй дүрбэниинь уласхоорондын классай спортын мастернууд, бэшэниинь бултадаа шахуу СССР-эй спортын мастернууд байгаа гээд тэмдэглэхэдэ, барилдаанай хибэс дээрэ ямар шанга тэмсэлэй болоһые ойлгохоор ааб даа.

Энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаһан манай барилдаашад сооһоо Буряадай багшанарай институдай студент, спортын мастер Василий Миланханов («Трудовые резервы») илангаяа эдэбхитэй һайнаар тулалдажа, 52 килограммай шэгнүүртэ илалта туйлаад, СССР-эй чемпион болобо. Тэрэ М. Даибов (Дагестан), А. Саркисян (Армени) гэгшэдые диилэжэ гараад, түгэсхэлэй мүрысөөндэ нютагайнгаа хүбүүн — спортын мастер Баир Гомбожаповтай уулзахадаа, ехэ бүлюүгаар шүүһэн байгаа. Тиигэжэ эдэ хоёр барилдаашаднай СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаба. «Трудовые резервы» бүлгэмэй тренер Ф. Н. Махутов энэ амжалтада ехэ габьяатай юм.

Бэлигтэй залуу барилдаашан Василий Миланханов нёдондо жэл РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ шангай һуури эзэлһэн. Мадагаскарта болоһон уласхоорондын мүрысөөндэ илажа гараһан байгаа. Тэрэ «Трудовые резервы» бүлгэмэй Түбэй соведэй, мүн Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөнүүдтэ илажа гараһан намтартай.

Манай багшанарай институдай студент Сергей Пашинский («Трудовые резервы») эндэ 90 килограммай шэгнүүртэ, барилдахадаа, дүрбэдэхи һуури эзэлжэ, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэбэ. «Динамо» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Владимир Актинов 57 килограммай шэгнүүртэ эрхим зургаанай тоодо ороһон байна.

Нигэжэ Олимпиадын урда тээхи жэл Буряад ороной барилдаашадта амжалтатайгаар эхилһэн байха юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Караганда хотодо болоһон мүрысөөндэ Улаан-Үдын 11-дэхи ГПТУ-гай һурагша Николай Иванов («Динамо») хүндэшэг шэгнүүртэ илалта туйлажа, ороной чемпион болоһыень һануулхада һонирхолтой.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

КОМАНДА БҮРИДХЭГДЭБЭ

Республикын ипподромой талмай дээрэ «Правда» газетын шангуудта хүртэхын түлөө хүнгэн атлетикээр урилдаан үнгэргэгдэбэ. Энэ һонирхолтой урилдаанда «Труд», «Урожай», «Спартак» «Буревестник» бүлгэмүүдэй, ЛВРЗ-гэй, авиазаводой спортын клубуудай, Олимпиин нааданууудай түбэй «Трудовые резервы» бүлгэмэй спортсменүүд хабаадалсаа. Эдэнэрһээ гадна, Яруунын, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Загарайн, Прибайкалиин, Кабанскын болон бусад районуудай хүнгэн атледүүд урилдаанда хабаадаа.

Урда жэлнүүдэйхидэ ороходоо, байгша оной урилдаанай программа нэгэ хэды хубилгагдаһан байна. Тиигэжэ эдир хүбүүд, басагадай хэдэн бүлэг болоҗо хубаараад урилдаһаниинь һайшаалтай.

Парад жагсаалай һүүлээр бусадһаа урид 14—15 наһатай басагад урилдаанда табигдаба. Эдэнэр хоёр километрэй зайда гүйлдөө. Спортсменүүдэй олоороо сугларһан (хамта 50 хүн) дээрэһээ эдэнэр хоёр бүлэг болоҗо хубаараа. Эдэнэрэй дундаһаа Улаан-Үдын 14-дэхи һургуулиин һурагша Юлия Глотова зайгаа 7 минута 36 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлээ. Юлия тренер Светлана Базеевагай хүтэлбэри доро «Трудовые резервы» бүлгэмдэ һуралсал-һорилго гарадаг басаган юм. Эрхимлэгшэдэ табан алхасаар ахигдаһан Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй дунда һургуулиин һурагша Светлана Мэнзуроза хоёрдохи һууриие гараа. 49-дэхи һургуулиин һурагша Оксана Янфуцай гурбадахи һууриие эзэлһэн байна.

Хоёр километрэй зайда 16—17 наһатай басагад баһа урилдаа. Эндэ зургаадахи интернат һургуулиин һурагша республикын болон РСФСР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ ородог Татьяна Гуринова 7 минута 06,0 секунда саг харуулжа эрхимлээ. Хоёрдохи һууриие 14-дэхи һургуулиин һурагша Татьяна Воронина эзэлһэн байна. Эдэ хоёр басагад «Трудовые резервы» бүлгэмдэ һуралсал-һорилго гарадаг юм.

Удаадахи ээлжээндэ 14—15, 16—17 наһатай хүбүүд 1000—3000 метрэй зайнуудта урилдаба. 1000 метрэй зайда урилдагшадай дундаһаа «Урожай» бүлгэмэй Александр Думнов, «Трудовые резервы» бүлгэмэй Сергей Зотов, «Буревестнигэй» Иван Ковалев гурбан эрхимлэжэ гараа. Александр Думнов энэ зайгаа 6 минута 29,2 секунда соо гаталаа. Россин Федерациин габьяата тренер Виктор Домниной хүмүүжүүлэн һургаһан Сергей Журавлев 3000 метрэй зайда эрхимлэбэ. Тэрэ зайгаа 9 минута 42,8 секунда соо гаталһан байгаа. Эрхимлэгшэһээ хэдэн секундаар хожомдоһон Алексей Насосов (ЛВРЗ). «Буревестнигэй» Павел Краснобаев гэгшэд удаадахи хоёр һуури эзэлбэ.

Тэрэшэлэн 18—19 наһатай басагадай дундаһаа «Трудовые резервы» бүлгэмэй Светлана Головина түрүүлжэ ерээ. Тэрэ хоёр километрэй зайе 8 минута 05,2 секунда соо гаталаа. Мухар-Шэбэрэй районой түлөөлэгшэ Тамара Гуревич, медицинскэ училищиин һурагша Елена Кнауб гэгшэд эрхимлэгшэдэ 3 ба 12 секундээр ахигдаа.

Мүн 3000 метрэй зайда урилдаанда «Буревестник» бүлгэмэй Александр Журавлев, 5000 метрэй зайда «Трудовые резервы» бүлгэмэй Владимир Шевляков хоёр түрүү һуури эзэлжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Эдэнэр тус тустаа 9 минута 40,6 ба 16 минута 37,4 секунда саг харуулаа.

Урилдаанда хабаадаһан эхэнэрнүүд хоёр, гурбан километрэй зайда мүрысэжэ, эрхимлэгшэдээ тодоруулба. РСФСР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн, СССР-эй спортын мастер Ольга Рымарева хоёр километрэй зайе 6 минута 41.6 секунда соо гаталжа, эрхимүүдэй тоодо оролсоо. Энэ үдэр дулаан байжа, ипподромой урилдаанай талмай шабар шабха, урилдахада таагүй байгаа. Гэбэшье спортсмен бүхэн өөһэдынгөө бүлгэм, клубай нэрые хухалхагүй гэжэ ехэтэ оролдоо гэжэ тэмдэглэлтэй.

Гурбан мянган метрэй зайда урилдаанда «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, СССР-эй спортын мастер Евгения Ситникова зайгаа 10 минута 05 секунда соо гаталаа. Хоёрдохи һууриие спортын мастерта кандидат Наталья Власова эзэлһэн байна.

8000 метрэй зайда урилдаһан эрэшүүлэй дундаһаа уласхоорондын классай спортын мастер Павел Яколев зайгаа 26 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлбэ. Владимир Ковалев, Александр Шишмарев гэгшэд удаадахи хоёр һуури эзэлээ.

Мүрысөөнэй һүүлшын урилдаан угаа һонирхолтой байба. 12 километрэй зайда эрэшүүл хаба шадалаа туршалсаа. Энэ урилдаанда 19 спортсмен хабаадаа. «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, СССР-эй спортын мастер Евгений Темников 39 минута 42,2 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлээ. «Буревестник», «Локомотив» бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд Григорий Черных, Виктор Трунев хоёр эрхимлэгшэһээ минута шахуу хожомдожо ерээ.

Энээгээр һонирхолтой урилдаан дүүрэжэ, командануд хоорондын дүн гаргагдаба. Эндэ «Трудовые резервы», ЛВРЗ-гэй спортын клубай, «Буревестник» бүлгэмүүдэй командануд, Загарайн, Улаан-Үдын, Кабанскын районуудай командануд шалгаржа, түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн байна.

Энэ мүрысөөндэ эрхимлэһэн спортсменүүдһээ Буряадай АССР-эй суглуулагдамал команда бүридхэгдэхэ болоно. РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Ессентуки хотодо апрелиин 17-до үнгэргэгдэхэ урилдаанда эдэнээ хабаадаха юм.

Н. ИВАНОВ.

ШАТАРАЙ МҮРЫСӨӨНҮҮДЭЭР ЭЛБЭГ ХАБАР

Жэлэй дүрбэн сагта шатарай элдэб эсын мүрысөөнүүдэй үнгэргэгдэдэг байһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Зүгөөр 1983 оной хабар бүришье онсо илгаатай, шатарай мүрысөөнүүдээр угаа элбэг байба.

Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлхын түлөө 50-дахи мүрысөөн апрелиин 3-да Москвада нээгдээ. Бэлигтэй бэрхэ шатаршад энээндэ хабаадана. Дэлхэйн гурба дахин чемпион Анатолий Карпов мүрысөөндэ хабаадаха юм гэжэ дуулахадаа, шатарта дуратайшуул ехээр баярлабад. А. Карповай хабаадалсалга энэ чемпионадай тэмсэлые улам шанга, зохёохы удхатай болгохо байна бшуу. Карповай наадан залуу шатаршадта ехэ һургаалтай байха юм.

Дэлхэйн чемпионууд байһан Тигран Петросян болон Михаил Таль хабаадана. Һүүлэй үедэ залуушуулай дундаһаа бэлигтэй бэрхэ олон шатаршадай ургажа гараашье һаань, тэдэнэр мүхөөгөө үгтэнэгүй. Т. Петросян, урдынхидал мэтэ, гүнзэгы бодолтойгоор, һүбэлгэн бэрхээр наадана. Һүүлэй жэлнүүдтэ М. Таль болгоомжотой нариинаар наададаг болоо. Тиихэдэ үрэ дүнгүүдынь доошолоогүй. Энэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсэл Талиин хабаадалгагүйгөөр үнгэрхэгүй байха гэжэ һананаб.

Ороной оло дахин чемпион Лев Полугаевский түрүүшүүлэй тоодо ороходо ёһотой гэжэ хэлэлтэй. Тэрэ наадanай эхиие жэнщэдгүй һайнаар ойлгодог, шанга добтолгодо харюу үгэжэ, мүн лэ эдэбхитэйгээр наадаха шадабаритай байһаараа шалгардаг юм. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй нааданай дүрбэнэй нэгэ хубида хабаадаһан Александр Белявский онсо өөрын арга шадабаритай байхаһаа гадна, мүхэшэгүй зоригооро алдаршанхай. Львовой гроссмейстер энэ чемпионадта дээгүүр һуури эзэлхэ байхаб гэжэ хараалһаниинь үндэһэ баримтатай аабза.

Бэлигтэй бэрхэ шатаршад энэ чемпионадта хабаадана гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Залуу гроссмейстернүүд А. Юсупов (Москва), Л. Псахис (Красноярск), Р. Ваганян (Ереван), Ю. Балашов (Москва), В. Тукмаков (Одессэ), дуршэл ехэтэй Е. Геллер болон бусадые энэ талаар дурдажа болоно.

Дүн хамта 17 шатаршад — 14 гроссмейстер, уласхоорондын 3 мастер хабаадана. Тэрэ ЦСКА-гай спортивна зал соо апрелиин 29 болотор үнгэргэгдэхэ.

Тиихэ үедэ дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдэй дүрбэнэй нэгэ хубиин наадануд үргэлжэлүүлэгдэхэ байна. Сэхыень хэлэхэдэ, эдэ һонирхолтой наадануудай нэгэниинь лэ дүүрээ. Баку хотын Гарри Каспаров Александр Белявскитай Москвада наадахадаа, 6:3 тоотойгоор шүүһэн байна. Г. Каспаровай амжалта хүлеэгдээгүй ушар бэшэ юм. Тэрэ мүрысөөндэ, партиин эхиие наадаха талаар илангаяа һайнаар бэлэдхэл хэһэн байгаа. Бүхы мүрысөөнэй үедэ тэрэ хаба шадалаа зүбөөр хубаарилжа шадаба.

Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө болохо мүрысөөндэ энэ шата богонихон—оройдоол 10 парти наадагдана. Тиимэһээ мүрысөөнэй һүүлшэг тээшэ парти бүхэн шиидхэхы удхатай болоно.

Хэнэйнь илажа гараха байһан тухай урилшалан хэлэхэ гээшэ хангалтагүй хэрэг мүн. Зүгөөр совет шатаршадай дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ амжалтатайгаар наадаха байһандань, найдаха дуран хүрэнэ.

Н. КРОГИУС,
уласхоорондын гроссмейстер.
(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй областной комитедтэ. «Республикын ойн баярга —эрхим угтамжа»— мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Барилганууд дээрэһээ абтаһан мэдээсэлнүүд. «Нуга сабшалангай үрэжэл дээшэлүүлхэ габшагай хоёр һара» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Һайн шанартайгаар барилга хэхэ» — А. Куклинай статья. «Ажахын тоосооһоо эхилээ һэмди» — Л. Смолинагай статья. «Талсинска рано: хүтэлбэрилгын эрдэм» — ТАСС-ай фотомэдээсэл. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда. «К. Маркс. Эрдэм наука ба гуманизм» — В. Мантатовай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Үндэр эрилтэтэйгээр» —В. Бадмаевай статья. «Владислав Третьяк хоккей болон өөр тухайгаа» — ТАСС-ай материал. ГАИ-гай экран. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Эдиршүүлэй уран бэлиг. 10.25 — «Гонки по вертикали» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 11.30—«Аяншалагшадай клуб». 12.30 —Шэнэ һонин. 16.20— Шэнэ һонин. 16.40 — «Первая запись на чистом листе» — телевизионно баримтата фильм. 17.00 — «Арадай аялга дуунууд». 17.15 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлнүүдтэ, хайшан гэжэ һургадаг бэ?». «Һургуули —ПТУ — завод».

Улаан-Үдэ. 17.45—«Түрэл газаргаа ажаһуунабди». 18.25—«Байгал».

Москва 19.00—«Нээмэл хэшээл» — һурагшадтаа зорюулагдаһан дамжуулга. 19.30—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 19.45—«Эрдэм ухаанай һонин». 20.15—Баледэй артистнуудай концерт. 20.40 — «Гонки по вертикали»—телевизионно гурбан серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 21.45—22.00—Забһарлалга. 22.00 —«Время». 22.35—«А. В. Неждановагай байшан соо». 23.55—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55— Дамжуулгын программа. 13.00—Немец хэлэн. 13.35—Түүхэ. 8-дахи класс. «Хаанта засаг болон крепостной эрхэдэ үндэһэлдэг байдалда эсэргүүгээр түрүү хүнүүдэй тэмсэл» (Н. Г. Чернышевский). 14.05—«Таанадта, түрэлхид». 14.35—Түүхэ. 6-дахи класс. «XVIII зуун жэлэй түрүүшын хахадай соёл гэгээрэл». 15.05—А. И. Куприн. «Ажабайдалай ба зохёохы ажаябуулгын хуудаһанууд». 15.50 —«Замбуулинай үе саг. Түүхэбэшэгэй хуудаһанууд». «Интеркосмос»—4-дэхи фильм. 16.50—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.55—«Спасибо музыка за то...»—баримтата фильм.

Москва. 17.45—... рэлгөөр Европын ... хүртэхын түлөө ... 18.25—Финлянди ... римтата фильмүүд.

Улаан-Үдэ. 19.00—... АССР-эй 60 жэлэй ... «Горн» гэһэн ... 19.30—«Таанадта, ...нууд ба полити... нууд». 19.45—«Го... ямараар хангана... дамжуулга. 20.15—... нууд. 20.25—«Ном... тайшуулда».

Москва. 21.00—... нойрсогты, багашуу... 'маленького тру... мультфильм. 21.15—... уран һайханай кол... концерт. 21.30—Сах... гы дээрэ мотоцикл... далгаар Европын ... Италиһаа дамжуулга... —«Время». 22.35—... родился»—уран фильм.

Редактор
Р. Б. ГАРМА...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00445. Заказ № 80. Индекс 04649.